

För ett jämlikt, hållbart och solidariskt Haninge

Vänsterpartiets förslag till
mål och budget 2018–2019

Vänsterpartiet i Haninge
vansterpartiet@haninge.se
08-606 83 60

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Vision för Haninge kommun – En organisation byggd av solidaritet	1
1.2 Vår värdegrund	2
1.3 Stärk den generella välfärden	2
1.4 Fördjupa demokratin.....	3
2. Kommunens styrmodell	6
2.1 Definition av begrepp i styrmodellen.....	6
2.2 Samband mellan styrdokument och styrmodellen.....	8
2.3 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning	8
3. KF:s mål, uppdrag och styr tal för 2018 – 2019.....	9
3.1 Målstruktur och uppföljning.....	9
3.2 Målområde: Välmående kommuninvånare.....	11
3.3 Målområde: Utveckling	14
3.4 Målområde: En attraktiv närmiljö.....	17
3.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service	19
4. Nämndvisa ramar, direktiv och uppdrag för 2018–2019	23
4.1 Kommunstyrelsen	26
4.2 Grund- och förskolenämnden.....	29
4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	31
4.4 Kultur- och fritidsnämnden	32
4.5 Socialnämnden	33
4.6 Stadsbyggnadsnämnden	35
4.7 Äldrenämnden	36
4.8 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	37
5. Investeringsbudget för 2018 och plan för 2019–2020.....	39
5.1 Kommunstyrelsen	41
5.2 Grund- och förskolenämnden.....	42
5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	47
5.4 Kultur- och fritidsnämnden	47

5.5 Socialnämnden	50
5.6 Stadsbyggnadsnämnden	50
5.7 Äldrenämnden	51
5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB	52
6. Ekonomisk plan 2018–2020	53
6.1 Resultatprognos	55
6.2 Balansprognos	55
6.3 Finansieringsanalys	56
7. Ekonomi- och verksamhetsstyrning	57
7.1 Intern kontroll	57
7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval	57
7.3 Interna resultatenheter	58
7.4 Lokalfrågor	58

1. Inledning

1.1 Vision för Haninge kommun – En organisation byggd av solidaritet

Invånarna i Haninge deltar i att utveckla kommunen till en alltmer demokratisk organisation utifrån solidariska värderingar; alla människors lika värde, oavsett ålder, utbildning, kön, sexuell läggning, funktionsvariation eller etniskt ursprung. Enskilda, organisationer och civilsamhället är med och utvecklar kultur- och föreningslivet. Kommunen och övriga samhällsinstitutioner samverkar och bjuder in medborgare till dialog före beslut.

Haninge Bostäder har stärkt sin position som allmännyttigt bostadsföretag. Hyrorna hålls nere och fler hyresrätter byggs även i attraktiva lägen. Bostadsförmedlingen garanterar alla en bostad till rimlig hyra. Haninges kommundelar är tillgängliga för hela befolkningen. Människor med olika bakgrund och ekonomiska förutsättningar bor blandat i kommunens olika delar. Det finns hyresrätter med rimliga hyror i hela kommunen.

Barns bästa sätts i främsta rummet i alla beslut där barn och unga berörs. Barnkonsekvensanalyser görs även i samhällsplaneringen. Det finns en grundskola i varje kommundel som kan möta elevernas behov och som tar tillvara på barnens och de ungas olika kunskaper och förutsättningar. Barn och ungdomar garanteras en god start i livet i Haninge. Kommunen samverkar aktivt med högstskolor som finns representerade i kommunen i olika former för att stimulera barns lärandeprocesser på bästa möjliga sätt.

Kommunfullmäktige beslutar om fördelning av resurser utifrån de övergripande politiska målen om demokratisk utveckling och solidarisk fördelning. Kommunens nämnder genomför målen.

Många har uppdrag som fritidspolitiker. De samarbetar med invånarna som får god kännedom om det politiska arbetet. Nämndernas sammanträden är i princip offentliga. Kommunala beslut finns sedan länge att hämta via Internet som är tillgängligt på alla bibliotek som finns i alla kommundelar liksom på kommunens medborgarcentrum. I de olika verksamheterna t ex äldreboenden och idrottsanläggningar finns styrelser som utsetts av dem som använder de olika tjänsterna. Skolor och förskolor har föräldra- och elevråd med inflytande över verksamheterna. Äldre har stort inflytande över de aktiviteter som kommunen erbjuder. Medborgare som tar del av hemtjänst vet bäst vilka önskemål och behov de har och kan bestämma mycket mer över sina hemtjänststimmar. Haninges ungdomar har hög andel som går vidare till gymnasiet och högstskolor. Kvalitén i undervisning och inom förskolorna följs upp via fortlöpande kompetensutveckling. Ett tydligt genusarbete är förankrat i både för- och grundskolan och personalen får kontinuerligt fortbildning.

Haninge kommun har utsetts till Sveriges bästa arbetsgivare. Kommunledning och fackliga organisationer har en god och respektfull kommunikation. Personalen har en rimlig arbetssituation och arbetstid samt en god och utvecklande arbetsmiljö. Den känner trygghet och värdighet i sitt arbete. Arbetsuppgifter och förväntningar är tydligt definierade och genom den kontinuerliga kompetensutvecklingen upplever de

flesta arbetstillfredsställelse. Personalen påverkar sin arbetssituation och de fackliga organisationernas kunskap tas tillvara och bidrar till den positiva utvecklingen. Kommunen har ett tydligt och aktivt arbete som rör frågor kring miljö och klimat och arbetar ständigt med att utveckla detta. Alla kommunala verksamheter har en miljöplan att utgå ifrån och kommunen underlättar för medborgarna att vara miljövänliga och klimatsmarta genom bra kollektivtrafik, gång- och cykelbanor och effektiva sätt att källsortera. Transporterna är mer samordnade och fossilfria, bostäderna som byggs är klimatsmarta, maten som äts i kommunen är till stor del vegetarisk, ekologisk och närproducerad och kommunens upphandlingar låter miljönyttan vara drivande. Då offentlig konsumtion har mindre klimatpåverkan än privat konsumtion så bidrar också den utbyggda välfärden till ett hållbarare Haninge.

All kommunal verksamhet är till stor del skattefinansierad. De fåtal avgifter som finns fungerar som styrmedel t ex inom miljö- och energiområdet. Kommunen bidrar till att frigöra alla människors resurser och utjämna skillnader i levnadsvillkor. Alla får förutsättningar att delta efter förmåga och skapa sig ett gott liv. Kommunens ansvar är att på bästa sätt förvalta, samverka, hushålla och fördela invånarnas gemensamma resurser så att invånarna i Haninge trivs och upplever goda förutsättningar att skapa sig ett gott liv.

1.2 Vår värdegrund

Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vi är en del av arbetarrörelsen och kvinnorörelsen, internationellt och i Sverige. Partiets politik och verksamhet bestäms av vårt mål: att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet. Ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där kvinnor och män bygger sin egen framtid i frihet och samverkan. De socialistiska och feministiska idétraditioner som Vänsterpartiet är en del av och för vidare, bygger på övertygelsen om alla människors lika värde. Det är idétraditioner som hyllar förnuft och kritiskt tänkande och utgår från en tilltro till alla människors skapande förmåga. De ser kvinnor och män som självständiga, tänkande individer, kapabla att skapa sig själva som människor i samverkan med andra. Vårt ekologiska förhållningssätt baseras på en insikt om att den samtida miljöproblematiken har sin huvudsakliga orsak i de specifikt kapitalistiska sociala och ekonomiska förhållandenas dynamik. Miljöförstörelsen är idag inte främst en fråga om osäkra eller oavsedda konsekvenser av produktionen, utan om att produktionen är orienterad gentemot vinstmaximering oavsett dess sociala och ekologiska konsekvenser. Vänsterpartiet vill omsätta denna insikt i politisk handling. Vi menar att en hållbar ekologisk utveckling är intimt förknippad med en hållbar mänsklig utveckling.

1.3 Stärk den generella välfärden

Den svenska välfärdsstaten har inneburit en högre grad av jämlikhet, bättre livsvillkor för folkflertalet och viktiga feministiska landvinningar. Under de senaste decenniernas privatiseringar och omfördelning från offentlig till privat konsumtion har den generella välfärden utmanats och attackerats. Kvaliteten har urholkats och välfärdssystemen utjämnar inte längre klasskillnader och orättvisor på samma sätt som tidigare. Kampen för att stärka den generella välfärden fyller en viktig funktion i en socialistisk och feministisk strategi.

Tjänsteproduktionens andel av ekonomin växer. I takt med att produktionen av industrivaror automatiseras blir arbetsintensiva verksamheter som vård, omsorg och utbildning relativt sett dyrare att producera. För att dessa tjänster fortsättningsvis ska vara en del av en generell välfärd som omfattar alla medborgare, måste samhällets gemensamma resurser också användas för vårt gemensamma bästa. Finansieringen av den offentliga sektorn innebär alltid en begränsning av det privata konsumtionsutrymmet. Motsättningen består även om kapitalets makt begränsas. Full sysselsättning och tillväxt bidrar till att denna motsättning lättare kan hanteras. Tjänsteproduktionen organiseras mer effektivt i offentlig regi om målsättningen är en jämlik fördelning av tillgång till kvalificerad samhällsservice. Den ska styras och utvecklas demokratiskt med utgångspunkten att människorna är medborgare i ett samhälle och brukare av välfärdstjänster – inte kunder på en marknad.

Vänsterpartiet menar att den offentliga sektorns andel av ekonomin måste få växa. Välfärden behöver mer resurser för att kunna fylla den roll som vi vill att den ska spela. Så länge det privata ägandet dominerar i produktionsfären, är det genom en gradvis ökad beskattning som detta kan åstadkommas. Vi vill att välfärden avkommersialiseras, att det är människors behov och inte privata företags vinstintressen som ska stå i centrum. Det är av strategiskt stor betydelse att dräneringen av skattemedel till privata intressen inom välfärden stoppas. Socialförsäkringarna ska vara individuella och ge människor en inkomstrelaterad ersättning vid sjukdom, arbetslöshet, föräldraledighet, funktionsnedsättning och liknande, med en angiven lägsta nivå. Genom att finansieringen och inkomstutjämnningen sker via ett progressivt skattesystem, inte individuella avgifter, och efter behovsprövning, betonas individernas rättigheter. Inkomstbortfallsprincipen innebär att nästan alla, inte bara de fattigaste, omfattas och gynnas av systemet. Därmed skapas en solidaritet även hos samhällets mellanskikt. Ett generellt välfärdssystem baserat på tillit till medborgarna ger en effektiv administration samt stor överblick och insyn. Det bidrar också i stor utsträckning till att frigöra medborgarna från de rikas välvilja och välgörenhet. Att stärka framför allt arbetslöshets och sjukförsäkringarna, så att fler kan omfattas och fler får ut mer av sin tidigare inkomst, är därmed viktiga strategiska frågor för Vänsterpartiet. En generell välfärd betyder samtidigt att alla kommuner och landsting ska ha likvärdiga förutsättningar att erbjuda sina medborgare bra skola, vård, omsorg och service, som t.ex. räddningstjänst. Skattepolitiken ska gynna hela landet. Utjämningsgraden i kommunala skatteutjämnningssystemet bör höjas så att systemet når de regionalpolitiska målsättningarna fullt ut. Det ska vara möjligt att ge riktade statliga stöd utanför utjämnningssystemet, t.ex. till utflyttningskommuner, landsbygd och storstäders miljonprogramsområden. Vänsterpartiet ser rättigheter för personer med normbrytande funktionalitet inom välfärdssystemet som en viktig strategisk del i vårt politiska arbete för demokrati.

1.4 Fördjupa demokratin

Vänsterpartiet försvarar de demokratiska landvinningar som bland andra arbetarrörelsen har kunnat tillkämpa sig i vårt land. En socialistisk och feministisk strategi för framtiden måste också innebära en fördjupad demokratisering av det svenska samhället. En sådan måste både öka människors inflytande över den egna livssituationen och skapa större möjligheter för folkligt inflytande över samhällsutvecklingen. Den offentliga sektorn fyller en nyckelfunktion för en sådan demokratisering. Idag fungerar det vi äger gemensamt i allt för hög utsträckning på samma sätt som den privata sektorn. Marknadsinspirerade styrmodeller och kommersiell logik har under marknadsliberalismen gjort isteg

också i det offentliga. Vi vill demokratisera den offentliga sektorn genom att öka inflytandet för anställda och brukare. Genom att ersätta hierarkiska relationer och detaljstyrning med tilltro till de som arbetar i välfärden kan verksamheten utvecklas och förbättras. Att ta fram konkreta planer för att förbättra villkoren och öka inflytandet är en viktig politisk uppgift på alla nivåer. Samtidigt måste det gemensamma ägandet både försvaras och utvidgas. Det gemensamma ägandet ökar det demokratiska inflytandet och innebär att viktiga delar av ekonomin undandras från den kapitalistiska logiken. Vinstdrift blir också en fråga om hur vi ser på varandra och på samhället. På vårdcentralen vill vi vara trygga med att vi bemöts utifrån vad vi behöver, inte utifrån hur lönsamma vi är. När våra barn börjar i skolan vill vi att de möts som elever, inte som kunder eller vinstmöjligheter. Välfärden ska kunna vara en fristad från kommersialiserade relationer. Redan idag äger vi gemensamt genom pensionsfonderna en betydande del av det svenska näringslivet. Det ägandet måste utövas mer aktivt. Vänsterpartiet vill att AP-fondernas kapital i högre utsträckning används till produktiva och samhällsnyttiga investeringar. Statligt ägda bolag ska utgöra viktiga verktyg för att uppnå andra mål än så hög avkastning som möjligt.

Det är av stort strategiskt värde i vår socialistiska och feministiska frihetssträvan att värna och vidga det utrymme som finns mellan den kommersiella logiken och den statliga eller kommunala sfären. I ett rikt föreningsliv och andra typer av självorganisering kan människor mötas och finna gemensamma lösningar på problem i sin vardag, umgås och trivas tillsammans. Engagemanget i sådana gemenskaper utgör en viktig del av kampen mot kommersialismen och för ett fördjupat självstyre. Att värna detta utrymme och engagemang görs ofta bäst genom att staten eller kommunens beslut sätter gränsen för det kommersiella, men lämnar själva innehållet till självorganisering av olika slag. Det gäller exempelvis tillgång till lokaler och utrymmen för föreningsliv, kulturaktiviteter och nöjen. Vänsterpartiet värnar starka och självständiga folkrörelser som kan bidra till progressiva samhällsförändringar, och som själva stärker det folkliga inflytandet över samhällsutvecklingen.

Ett levande folkstyre med fria och aktiva medborgare kräver ett samhälle som möjliggör ett dynamiskt och inkluderande kulturliv. Samhällets demokratisering kräver en mångfald av kanaler för information, nyheter, åsiktsbrytning och opinionsbildning. Staten måste ta en viktig del av ansvaret för att säkra en sådan bredd, utan att detta innebär en kontroll av innehållet i fria medier. Inom en överskådlig tid betyder det att det är viktigt med ett generöst stöd till tryckt press, men också till tidskrifter och andra medier. Public service intar en särställning och måste värnas från ekonomisk avlövnings och tematisk insnävning samt kunna vara tekniskt ledande enligt en icke-kommersiell logik. Staten måste säkerställa att det över hela landet finns god tillgång till internetuppkoppling. Marknadsföring och andra marknadsaktiviteter tar former som gör att de stora företagen och deras intressen tar sig in på allt fler arenor. Marknadsmakten har ett starkt grepp om Internet, tv och kultur. Att bryta denna utveckling är strategiskt viktigt både för att vi ska klara en ekologiskt hållbar samhällsomvandling och för att hålla tillbaka företagets ökande inflytande över opinionsbildning och kultur. Alla ska ha samma rätt och möjlighet att utöva kultur och att ta del av kulturlivet. Kulturens roll i samhället är så fundamental att den bör lagfästas. Lagen ska slå fast att kulturen är ett offentligt ansvarsområde i likhet med skolan, socialtjänsten eller försvaret. Stat, regioner, landsting och kommuner ska ha ett lagbundet ansvar för att kulturlivet ges förutsättningar att verka och utvecklas. En statlig kulturpolitik ska garantera en demokratiskt likvärdig fördelning av resurser över landet och alla invånares tillgång till kulturverksamhet.

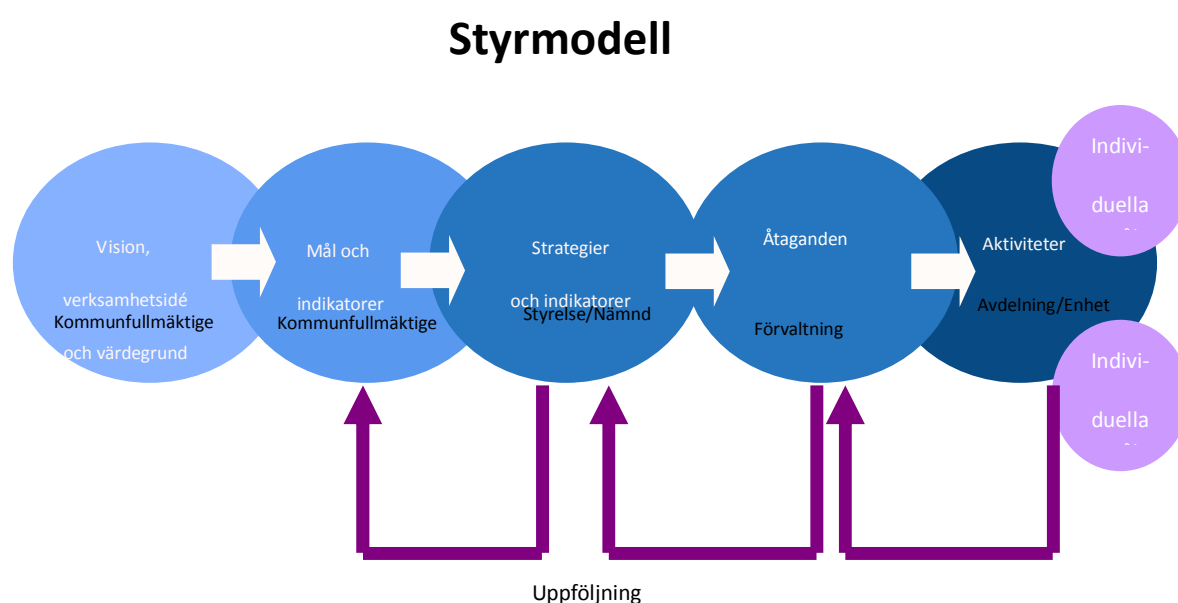
Kulturskolan ska få lagmässigt stöd och bibliotekslagen ska skärpas så att bibliotek även måste finnas på mindre orter, i stadsdelar där behovet är särskilt stort samt genom bokbussar i glesbygd, och bedriva uppsökande verksamhet

För vänsterpartiet Haninge
Nafi Cilgin
Gruppledare

2. Kommunens styrmodell

Styrmodellen ska bidra till fullmäktiges mål om god ekonomisk hushållning genom att strukturen för styrning blir begriplig och distinkt. En bestämd arbetsprocess innebär att resurser kan användas effektivt. En känd struktur och process med användbara verktyg för styrning och uppföljning förenklar förvaltningarnas administration och förbättrar nämndernas möjligheter att ha överblick över resultat och kvalitet.

2.1 Definition av begrepp i styrmodellen

Fullmäktiges mål, målområden, resultatindikatorer och informationsmått

Målen i styrmodellen är de övergripande målen som omfattar hela kommunen och som fastställs av kommunfullmäktige. Målen ska peka ut en riktning och anknyta till visionen. Målen anpassas utifrån de ekonomiska ramarna och avser ett eller flera år. Viss uppdatering av målen sker årligen i samband med att fullmäktige beslutar om mål och budget.

Fullmäktige beslutar om resultatindikatorer med målvärden 2018 för de övergripande målen.

Till varje mål finns ett eller flera informationsmått som kommunen följer. Informationsmått har inte målvärde, men följs upp årligen och kan lyftas upp till resultatindikatorer vid behov.

Nämndernas strategier och indikatorer

Strategierna är ett långsiktigt övergripande tillvägagångssätt eller färdriktning för att nå målen. En strategi beskriver mönster av beslut och handlingar för att nå framtida framgång. Utifrån kunskap om nuläget och vilka insatser som ger mest effekt fattas beslut om de vägval som prioriteras för att nå målet.

Utifrån fullmäktiges mål utformar nämnderna strategier. Flera av fullmäktiges mål kan omfattas av samma strategi. Nämnder bör inte utforma egna direktiv eller nämndspecifika mål då det finns en risk att det blir för många olika styrsignaler till förvaltningen. Det finns också kommunövergripande strategier som nämnden har att förhålla sig till vid utformningen av sina strategier. Detta gäller till exempel det personalpolitiska programmet och klimatstrategin.

Om nämndens verksamheter kan påverka fullmäktiges resultatindikator ska nämnden följa upp och använda indikatorn för styrning. Nämnden kan fastställa egna indikatorer och målvärden (2018) kopplade till sina strategier där det är möjligt.

En kommun

Kommunens arbete är uppdelat på flera ansvarsnämnder och förvaltningar, men utgör ändå en kommun. För att uppnå bästa effektivitet och nytta med kommunens arbete krävs ett kommungemensamt agerande och koncernövergripande synsätt. Kommunstyrelsen och dess förvaltning har därför ett särskilt ansvar att samordna nämndernas och förvaltningarnas arbete utifrån fullmäktiges mål. Synkroniseringsvinster ska eftersträvas.

Förvaltningarnas åtaganden och aktiviteter

Ett åtagande kan beskrivas som en förpliktelse eller ett förhållningssätt. Åtaganden görs ofta på ett års sikt. Utifrån nämndens strategier formulerar förvaltningen sina åtaganden. Varje åtagande ska kunna hänföras till fullmäktiges mål och nämndens strategi. Alla åtaganden ska rymmas inom nämndens ekonomiska ramar. Inom förvaltningen bryts åtaganden ned till aktiviteter, d.v.s. vad ska vi på vår förvaltning/avdelning/enhet utföra för att åtagandena ska fullföljas? Ett åtagande kan bestå av en eller flera aktiviteter. Aktiviteten anger konkret vad som ska göras för att förvaltningen ska klara sitt åtagande. En aktivitet kan vara ett projekt, en utredning eller löpande arbete. Aktiviteterna är oftast ettåriga. Om uppföljning och styrning i en förvaltning behöver förstärkas bör förvaltningen skapa indikatorer (nyckeltal) för att följa upp åtaganden eller aktiviteter.

Individuella mål

Alla medarbetare ska ha individuella mål som är kopplade till avdelningens eller enhetens aktiviteter. Dessa är i sin tur kopplade till förvaltningens åtaganden och nämndens strategier som i nästa led är kopplade till fullmäktiges mål. De individuella målen följs upp i resultat- och målsamtal mellan medarbetare och chef.

2.2 Samband mellan styrdokument och styrmodellen

I kommunen finns styrdokument på olika nivåer och med olika målgrupper, innehåll och detaljeringsgrad. Styrdokument är ett verktyg för att omsätta värdegrunden inom olika verksamhetsområden, få ökad enhetlighet och att alla jobbar för samma mål.

Det finns styrdokument som tas fram gemensamt med andra aktörer (kommuner, landsting etc.). I sådana fall kan Haninge kommun inte kräva att den egna styrmodellen ska följas i fråga om benämning, mallar, uppföljning eller annat. Det kan även finnas krav i speciallagstiftning eller branschstandards som måste beaktas.

Oavsett om det handlar om flerpartsöverenskommelser, nationellt regelverk eller branschstandards, så bör de integreras på lämpligt sätt i själva processen – planering, genomförande, uppföljning/utvärdering och återsrapportering.

2.3 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning

Det politiska ansvaret

Respektive nämnd ansvarar inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för att den av kommunfullmäktige beslutade budgeten inte överskrids. Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ som fattar beslut om mål och fördelar ekonomiska ramar utifrån politiska prioriteringar. Den tilldelade ramen ska rymma nämndernas verksamhet under budgetåret.

Kommunstyrelsen är kommunens högsta verkställande organ och svarar för samordning och tillsyn av nämnderna. Nämnderna ska ta fram strategier och genomföra verksamheten enligt fullmäktiges mål, följa upp och återsrapportera enligt direktiv. Kommunens styrdokument ska beaktas i nämndernas arbete och vid framtagande av strategier för att uppfylla kommunfullmäktiges mål.

Övriga politiskt tillsatta organ styrs av fastställt reglemente eller särskilda uppdragsdirektiv.

Förvaltningarnas ansvar

Kommundirektören är chef över och leder förvaltningschefernas arbete med de kungemensamma frågorna. Förvaltningscheferna ingår i kommundirektörens ledningsgrupp. Kommundirektören är också förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen.

Det är förvaltningschefens uppdrag att leda förvaltningens arbete. Men förvaltningschefen har även ett ansvar för kommunen som helhet och ska medverka samt genomföra åtgärder som är nödvändiga för kommunens bästa.

Varje förvaltningschef utser en förvaltningsledning vars uppgift är att:

- Verkställa beslut.
- Understödja det politiska styrsystemet, så att dess intentioner och värderingar får genomslag.
- Tydliggöra ansvar och befogenheter i organisationen.
- Se till att information och kommunikation fungerar både i och utanför förvaltningen.

- Initiera och uppmuntra till utvecklingsinsatser och i övrigt skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet.

Kommunens anställda verkar för målen genom att fatta verksamhetsbeslut inom ramen för resurser och kompetens. Respektive chef är ytterst ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och politiska mål.

3. KF:s mål, uppdrag och styr tal för 2018 – 2019

3.1 Målstruktur och uppföljning

Kommunens målstruktur bygger på fyra övergripande målområden som ska bidra till att Haninge blir en bättre kommun att bo, leva och verka i. Till varje målområde finns mål som följs upp med resultatindikatorer. Sammanlagt finns 12 mål.

Vänsterpartiet anser att lagen om valfrihet (LOV) inte är ett sätt att mäta kvalitet och vi är kritiska till de negativa konsekvenser som lov medför. Vi motsätter oss därför resultatindikatorn som lyder "antal tjänster som omfattas av lov" i målområde 11. Vi anser även att resultatindikatorn som lyder "Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag" i målområde 10 och att resultatet ska uppgå till över 2 % 2018 inte borde vara ett mål i sig. Vi tycker inte att det nödvändigtvis är det bästa för kommunen, att alltid spara, i vissa situationer kommer kommunen behöva satsa extra på kommunens verksamheter istället. I en tid då räntan är negativ så är det en konstig inställning att ha stora överskottsmål, speciellt då verksamheter har stora behov. I Vänsterpartiets förslag till mål och budget för 2018-2019 är dessa två mål som ovan nämnts ändrade.

Behovet av hyresrätter är av särskild betydelse. Många av Haninges kommundelar har få eller inga hyresrätter. Ett kraftig och offensiv bostadspolitik behövs. Det är viktigt att kommunens egna bostadsbestånd av allmännyttiga hyresrätter ökar. På så sätt kan vi på allvar minska bostadssegregationen i kommunen vilket i sin tur kommer minska skolsegregationen. Därför har vi, i Vänsterpartiets förslag till mål och budget 2018-2019, infört en ny resultatindikator under mål 8.

I princip gäller målområden och mål för alla kommunens nämnder och bolag.

Resultatindikator med målvärde

Målen följs med en eller flera resultatindikatorer. Kommunen kan påverka och styra resultatet för dessa indikatorer. Varje resultatindikator har ett målvärde som ska uppnås senast 2018. Det finns inga målvärden 2017. Resultatindikatorer följs upp minst en gång årligen.

Grundprincipen är att alla resultatindikatorer gäller alla nämnder och bolag. Vissa nämnders verksamheter kan påverka en resultatindikator mer än andra.

Informationsmått utan målvärde

Till varje mål finns även ett eller flera informationsmått. Dessa mått har kommunen mindre möjligheter att påverka och informationsmått har därför inga målvärden. De flesta informationsmått följs upp årligen, men undantag finns.

Nämnder och kommunala bolag ska i sina strategidokument ange om det finns mål, resultatindikatorer och informationsmått som de inte anser är tillämpliga för deras verksamheter.

Uppföljning och bedömning av mål, resultatindikatorer och informationsmått

Kommunfullmäktiges mål ska följas upp i samband med delårsrapportering och årsredovisning. För varje resultatindikator (med nytt utfallsvärde) ska en prognos göras om målvärdet kommer att uppnås eller inte. Om målvärdet inte kommer att uppnås ska åtgärder föreslås. Uppföljning och analys av resultatindikatorer görs av den eller de verksamheter som störst möjlighet och kunskap inom det aktuella området.

Prognoserna av resultatindikatorerna blir underlaget för att bedöma om fullmäktiges mål kommer att uppfyllas helt, delvis eller inte.

Informationsmått ska följas årligen. Uppföljning och analys av ett informationsmått görs av den verksamhet där måttet är relevant.

Målområdena kommer inte att bedömas.

Förutom kommunfullmäktiges mål finns kommunövergripande styrdokument som är av betydelse för samtliga verksamheter. Styrdokumentet tillsammans med målen utgör grunden för nämndernas strategier. Styrdokument finns på kommunens hemsida.

3.2 Målområde: Välmående kommuninvånare

Mål 1. God folkhälsa

En bättre folkhälsa bidrar till friskare och mer aktiva invånare. Ur ett kommunalt perspektiv är det främst invånare som tar del av kommunens tjänster som kan stimuleras till ett friskare liv. Samtidigt kan alla kommunala verksamheter bidra på något vis inom sitt område till att alla invånare i kommunen får möjlighet att förändra sina livs vanor i en positiv riktning.

Mål 1	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)	12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)	46	43			57
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)	Åk 9	58	-	-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-	-	35

Infor

mationsmått för mål 1 är:

- Sjukpenningtal
- Nöjd medborgarindex (NMI) för idrotts- och motionsanläggningar
- Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur
- Folkhälsa - Självskattad hälsa
- God psykisk hälsa för årskurs9 respektive gymnasiet årskurs 2 (mäts jämna år)

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

Ökat inflytande ger individen större makt över sitt liv och därmed en större upplevd trygghet. Inom samhällsplaneringen och genom aktiva insatser och uppsökande verksamhet kan den faktiska tryggheten i kommunen öka.

Mål 2	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kronor per invånare)	14,47	13,00			<=10,00
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)	-				90
Attitydundersökning stadskärnan (skala 1-5)	3,1	2,9			4,0

Informationsmått är:

- Trygghetsindex (SCB)
- Nöjd inflytandeindex (SCB)
- Trygghetsindex för unga (Rädda Barnen)
- Trygghetsindex lokala BRÅ (skala 0-6, låga värden eftersträvas. Mäts vartannat år)

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

Kommunens stöd- och omsorgsverksamhet är en kärnverksamhet som alltid ska präglas av värdighet. Fokus ska alltid ligga på att individens möjligheter till utveckling så att dennes frihet ökar.

Mål 3	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66				80
Nöjdhet bemötande i hemtjänst 65- (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					
Delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet. (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg SCB

3.3 Målområde: Utveckling

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

Utbildning ger möjligheter för människor att uppnå sina livsmål. Alla barn växer upp med olika bakgrund och förutsättningar. Skolan i Haninge ska bidra till utjämning av elevers olika förutsättningar. Inget barn eller elev ska hindras att nå sin fulla potential i Haninges skolor. Kommunen ska arbeta målmedvetet och förebyggande för att minska andelen elever som hoppar av sin utbildning. Vuxenutbildningen och SFI ska utformas med utgångspunkt i att individen på kortast möjliga tid ska få reella möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Mål 4	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
NY Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet (%) (KKIK mått 18)	85,2	85,7			87,0
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214				221
Andel med gymnasieexamen inom tre år (%)	57				61
Andel 16–20-åringar som varken arbetar eller studerar (definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016)					

Informationsmätt är:

- Andel elever godkända i nationella prov åk 3 (KKIK mått 17 B)
- Andel elever godkända i nationella prov åk 6 (KKIK mått 17 A)
- Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)
- Andel med minst 325 i meritvärde (%) baserat på 17 ämnen
- Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan i årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2 (%)
- Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)
- Andel med examensbevis från gymnasiet (%)
- Grundläggande vuxenutbildning; andel (%) godkända
- Svenska för invandrare (SFI); andel (%) godkända
- Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)

Mål 5. Meningsfull fritid

Innebörden av en meningsfull fritid är olika för alla. Kommunen ska i utformningen av kultur- och fritidsutbud anpassa sig till efterfrågan så att det kommer så många invånare som möjligt till del.

Mål 5	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer	Målvärde				
Attitydundersökning ungas fritid (%) (basvärde och målvärde tas fram under 2016)					
NY Elever som deltar i musik- eller kulturskola (andel av invånarna 7-15 år, %)	8				
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1			5,0
NY Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/invånare i åldern 7-20 år)	25				29

Informationsmått är:

- Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter SCB

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Haninge ska vara en attraktiv företagskommun och ta tillvara på de naturliga förutsättningar som kommunen har inom olika branscher. Servicen till befintliga företag och nyetableringar ska vara enkel, snabb och hålla en hög kvalitet. Kommunen ska verka för att fler invånare ska ha ett arbete att gå till. Det ska finnas en stark koppling mellan ekonomiskt bistånd och krav på aktivitet samtidigt som nya samarbeten med företag och andra organisationer skapas för att utveckla utbudet av arbetstillfällen. Det ska finnas goda möjligheter att börja om i livet.

Mål 6	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
SBA:s nöjd kund index för företagare: (KKIK mått 34).	66 *	69,3			73
Antal arbetstillfällen i kommunen	26 881	27 179			29 000
Antal företag i kommunen per 1000 invånare	50,3				52
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd av alla hushåll med ekonomiskt bistånd(%)	32,7				29,0

*avser mätning 2013

Informationsmått är:

- Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen (betygsskala 1-6) (Svenskt Näringsliv)
- Handelsindex

- Nya företag per 1000 invånare (KKIK mått)
- Arbetslöshet 16–64 år (%)
- Antal gästnätter

3.4 Målområde: En attraktiv närmiljö

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

Klimat- och miljöutmaningarna är inte begränsade till kommunens geografiska område, men de åtgärder som bidrar till att miljön i kommunen förbättras ska ha hög prioritet. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närkommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö.

Mål 7	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Andel miljöbilar i kommunorganisationen (%)	28	27			50
Andel ekologiska livsmedelsinköp (%)	30	33			50
Energieffektivisering i kommunal verksamhet (kWh/kvm korrigerat för ett normalår)	-	190			160

Informationsmått är:

- Fosforhalt i Drevviken ($\mu\text{g/l}$)
- Nöjd medborgarindex (NMI), miljöarbete

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

Haninge ska hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna i Stockholmsregionen som en attraktiv inflyttningskommun. Utvecklingen av Haninges stadskärna och bebyggelse runt pendeltågstationerna ska prioriteras samtidigt som Haninges olika unika miljöer för attraktivt boende ska utvecklas. För att möta den ökade efterfrågan på bostäder måste hantering av detaljplaner och bygglov vara snabb och effektiv.

Mål 8	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	641			2 400
Ledtider för bygglov	-	-			
Definition, basvärde och målvärde tas fram 2016					
Antal allmännyttiga hyresrätter per 1000 invånare (inkl. påbörjade byggen)			25		35

Informationsmätt är:

- Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen
- Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Mål 9. Hög tillgänglighet

En viktig del i att skapa en attraktiv kommun för invånare och besökare är att öka tillgängligheten till olika målpunkter i Haninge och att utveckla gemensamma offentliga utrymmen. De åtgärder och investeringar som kommunen inte kan göra själv måste uppnås genom samarbete med de aktörer som är

ansvariga. Människor med funktionsnedsättningar har rätt till ett liv på lika villkor som andra. Fysisk tillgänglighet är en förutsättning för allas delaktighet. Kommunen har stort ansvar i att öka den fysiska tillgängligheten, både i egna verksamheter samt att genom plan- och byggprocessen säkerställa tillgängligheten vid byggnation. Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen kan samarbeta med näringslivet och genomföra riktade insatser för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Mål 9	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
NY Indikator Arbetsmarknad; maxvärde 100 % (Alla frågor inom området arbetsmarknad, kommunenkät från Myndighet för delaktighet källa)		22 %	45 %		60 %

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar
- Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer
- Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar
- Fysisk tillgänglighet (Alla frågor om fysisk tillgänglighet, källa enkät Myndighet för delaktighet)

3.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

Kommunen har en skyldighet att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Kommunens verksamheter ska vara så effektiva som möjligt och leverera högsta möjliga kvalitet per skattekrona. För detta krävs flexibilitet inom våra egna verksamheter och ett koncerntänkande där samordning av tjänster och lokaler bidrar till lägre kostnader. Externa aktörer som utför kommunala tjänster bidrar till en ökad

mångfald och ökad effektivitet genom konkurrens, men framför allt ökad valfrihet hos de som måste utnyttja tjänsterna.

Mål 10	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag	2,0	2,0			0
Budgetföljsamhet (avvikelse %)	0,0	-0,3			+0,5 till -0,5
NY Andel digitala fakturor (av totala fakturor)					
Kommunstyrelseförvaltningen tar fram definition, utfallsvärde och förslag målvärde 2018					
Avtalstrohet (%)	87	82			90

Informationsmått är:

- Skattesats
- Soliditet (%)
- Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Kassalikviditet (%)
- Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

Kvalitet i en tjänst är ofta något man upplever. Därför betyder bra bemötande och fokus på service mycket för kvaliteten i kommunens tjänster.

Mål 11	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4			4
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48			56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89			95

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI)

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

Kommunen behöver attrahera och behålla ledare och medarbetare som kan utveckla en serviceinriktad kultur genom ett tydligt ledarskap och interna utvecklingsmöjligheter.

Mål 12	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5			83,0
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6			5,0
Frisknärvaro (definition, värden tas fram 2016)					

Informationsmått är:

- Personalstruktur (antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare)
- Tidsanvändning (mer- och övertid)
- Personalomsättning (personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar)
- Lönestatistik (lönespridning)

4. Nämndvisa ramar, direktiv och uppdrag för 2018–2019

De ramar som kommunfullmäktige fastställer för 2018 kommer vara styrande även om budgetprocessen kommer att ske årligen. Omprövningar av de olika verksamheternas målformuleringar, resurstilldelning och kvalitetsdeklarationer kan komma att bli aktuella beroende på hur förutsättningarna har förändrats vad gäller t.ex. finansiering, lagstiftning, befolkning, arbetsliv, näringsliv m.m.

Överskottsmål och skattesats

Det bakomliggande motivet till överskottsmålet är den demografiska utvecklingen. På sikt, med en åldrande befolkning, måste den offentliga sektorns resurser vara starkare. Men Vänsterpartiet Haninge anser inte det vara en kommunal uppgift att parera landets demografiska utveckling. Med Vänsterpartiets politik kommer Haninge vara en expansiv kommun, med hög andel arbetande befolkning, där barnfamiljer trivs och nyanlända känner sig välkomna. Det är inte nödvändigtvis så att alla kommuner kommer möta samma demografiska utmaningar. Det är mer rimligt att det är rikspolitiken som levererar; ett nytt pensionssystem där begreppet "fattigpensionär" inte längre är tillämpligt och ett särskilt statsbidrag till utflyttningskommuner som har särskilda utmaningar med sin demografiska struktur. Det finns heller inget särskilt motiv att själv finansiera investeringar när kommunen idag kan låna till minusränta. Det är inte väl använda pengar. Hade ränteläget varit ett annat, högre, hade det funnits viss logik i ett överskottsmål för att själv finansiera investeringar. Vänsterpartiet ser därför ingen anledning att kommunen ska uppställa ett särskilt överskottsmål. Däremot ska vi följa kommunallagen; budgeten ska vara i balanserad och underskott ska regleras inom tre år. För 2018 föreslår Vänsterpartiet ett överskottsmål på 0 procent, det ger ett ökat resultat på 114 338 tkr jämfört med om vi, vilket andra partier vill, skulle ha haft ett överskotts mål som motsvarar 2,5 procent av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag. Dessa dryga 114 miljoner väljer Vänsterpartiet att fördela till Haninges välfärd.

Skattesänkningar syftar till att öka den privata konsumtionen. Det är naturligtvis trevligt. Men privat konsumtion bygger inga vägar, skolor, sjukhus eller nya allmännyttiga hyreslägenheter. Det är politiskt oansvarigt att utlova och genomdriva skattesänkningar utan att först infria de förväntningar medborgarna har och uppfylla de skyldigheter kommunen har gentemot sina invånare. Vänsterpartiet yrkar i år inte på någon höjd kommunal skattesats. Orsaken till det är kommunalskattens utformning. Det är en platt skatt utan progressivitet. Inom ramen för nuvarande skattesystem ser vi hellre ökad statlig skatt och ökade generella statsbidrag till kommunerna som den mest progressiva metoden att stärka den kommunala välfärden. Skattesystemet ska utformas så att finansieringen av den offentliga verksamheten tryggas på långt sikt. Skatterna ska bland annat hjälpa till att utjämna inkomst- och förmögenhetsklyftor, de ska motverka konjunktursvängningar och de ska vara verktyg i omställningen till ett miljömässigt hållbart samhälle. I Haninge har det senaste decenniet skattesänkningar prioriterats framför välfärd. Totalt har skattesänkningen som gjordes 2010 samt 2015 inneburit att 402,7 miljoner kronor undanhållits den offentliga välfärden i Haninge. På sikt ser vi dock att den kommunala skattesatsen

måste tillbaka till 2010 års nivå. För även i ett platt skattesystem är låginkomsttagarna vinnare på en väl fungerande välfärd. Skattesatsen måste också på sikt öka om vi ska klara av att bibehålla nuvarande kvalité.

Totalt beräknades skatteintäkterna och generella stadsbidrag för 2018 till 4 578 mnkr. Den utgår från prognosen från Sveriges kommuner och landsting, SKL, daterad 2017-04-27. Prognosen bygger på en oförändrad skattesats på 19,68 kr. SKL:s prognos utgår från en befolkningsökning enligt rikssnittet. Då Haninge växer snabbare än rikssnittet så har befolkningsökningen justerats till en ökning med 1 800 personer från den 1 november 2016 till 1 november 2017. Till detta kommer ett extra statsbidrag för att kompensera att kommunen växer snabbt, andel av "välfärds miljarderna" och schablonbidrag för bostadsbyggande. Ovanstående ingår i beräkningen 4 578 mnkr. 2017 var den budget som vunnit laga kraft i kommunfullmäktige sammanlagda ramar, 4 279 700 tkr. Det innebär således en ökning med 312 miljoner kronor.

Nedan redovisas ramförslaget med exakta belopp för varje nämndområde.

Styrelse/nämnd (tkr)	Justerad budget 2017 ¹	Ramförändringar	Budget 2018
Kommunstyrelsen ²	206 712	22 288	228 000
Grund- och förskolenämnden	1 688 798	140 702	1 832 500
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	416 052	17 948	434 000
Kultur- och fritidsnämnden	190 374	21 926	212 300
Socialnämnden	850 803	52 697	903 500
Stadsbyggnadsnämnden	130 373	8 627	139 000
Äldrenämnden	732 888	48 612	786 500
Södertörns upphandlingsnämnd ²	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd ²	0	0	0
Valnämnden	100	2 400	2 500
Revisionen	1 600	0	1 600
Kommunfullmäktiges reserv ³	35 000	- 10 000	25 000
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000	0	27 000
Totalt	4 279 700	312 200	4 591 900
Finansnetto	-14 000		14 000
Skatteintäkter	4 373 038		4 577 938
Resultat	107 338		0

4.1 Kommunstyrelsen

Ansvarsområden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har på uppdrag av Kommunfullmäktige ett övergripande ansvar för att leda kommunens utveckling. Kommunstyrelsens arbete bör utföras med ett uttalat fokus på jämställdhet, hållbarhet och gemensam välfärd.

Driftbudget kommunstyrelsen 2018

Ekonomisk ram 2018: 228 000 tkr

Förändring från 2017: 22 288 tkr

Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta med att bli en bättre arbetsgivare. Samarbetet med de fackliga organisationerna ska stärkas. Arbetet som kommunen påbörjat om att erbjuda heltid ska fortsätta och utökas till fler yrkesgrupper än vad som projektet om heltid som berörs idag. Kommunens centrala jämställdhetsplan ska brytas ner på varje förvaltning och enhet. Kommunen ska arbeta aktivt för att upphandlingar ska ske på ett sådant sätt att sociala krav och krav på kollektivavtal kan ställas.

Jämställdhetsombud ska utses på alla förvaltningar och arbetsplatser med fler än tio anställda. Rekryteringsplaner som bevakar mångfald bland de anställda avseende kön, ålder, funktionsvariation och etnisk bakgrund ska upprättas. Mentorskap ska utvecklas så att den äldre arbetskraftens erfarenheter tillvaratas i syfte att undvika tidiga pensionsavgångar och därmed kompetensförlust.

Kommunstyrelsen ska prioritera arbete för att stärka barns rättigheter och möjligheter i Haninge. Arbetet med implementering av Barnkonventionen i kommunens verksamheter ska intensifieras och barnfattigdom ska motverkas.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att utveckla den sociala hållbarheten i Haninge. Generella trygghetsfrågor ska prioriteras och samverkan med Polisen ska fortgå. Det förebyggande folkhälsoarbetet ska stärkas och Haninge ska ta ny tag i arbetet med förebyggande folkhälsa med särskilt fokus på barn och familjer. Vi behöver satsa mer på jämlik hälsa. Folkhälsa är en fråga om klass. Lågutbildade personer i utsatta bostadsområden har en avsevärt lägre förväntad medellivslängd än en utbildad person i ett välbeställt område. Det är viktigt att vi har en bild över hur hälsan ser ut i olika sociala grupper samt att kommunen har en strategi för jämlik hälsa.

Bostadssegregationen måste brytas. Behov av bostäder är stort och speciellt hyresrätter med rimliga hyror.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att värna den ekologiska hållbarheten. Vi måste värna om de områden med höga naturvärden som finns i Haninge. Det är viktigt att fortsätta arbetet med Naturvårdsplanen och dess tillhörande åtgärdsplan.

- Kommunstyrelsen uppdras att verka för att det byggs minst 600 billiga och klimatsmarta hyresrätter om året varav minst 400 ska byggas av Haninge Bostäder

- Kommunstyrelsen uppdras att utforma en plan för hur bostadssegregationen kan brytas i hela kommunen utan att göra avkall på människors möjlighet att få en bostad. Extra fokus ska ligga på hur alla kommundelar kan få tillgång till hyresrätter. I det ingår att utforma en plan för hur kommunen kan nå länsnittet för allmännyttiga bostäder inom en tioårsperiod
- Kommunstyrelsen uppdras att ta fram en plan för att en F-9-skola färdigställs hösten 2020 i Jordbro
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att säkra framtida kompetensförsörjning samt att i samband med detta aktualitetspröva nuvarande personalpolitiska program
- Kommunstyrelsen uppdras att tillgängliggöra kommunens lokaler för föreningslivet samt för större idrotts- och kulturarrangemang.
- Kommunstyrelsen uppdras att ta fram en plan för investeringar i och underhåll av kommunens idrottsplatser och -hallar i alla kommundelar.
- Kommunstyrelsen uppdras att fortsätta planeringen av en ny simhall.
- Kommunstyrelsen uppdras att skydda Högstaskogen som naturreservat
- Kommunstyrelsen uppdras att skydda Nordankärrsberget som naturreservat
- Kommunstyrelsen uppdras att utreda möjligheten att skydda Norrbyskogen som naturreservat eller biotopskyddsområde

Särskilt budgeterande medel i kommunstyrelsen

Hållbarhetsberedningen

Haninge ska vara en föregångskommun gällande klimat/miljöarbete och präglas av en långsiktigt hållbar utveckling. Ett aktivt och strategiskt hållbarhetsarbete ökar kommunens attraktionskraft och skapar en tryggare framtid för barn och unga att växa upp i. Ekologiskt och social hållbarhet ska genomsyra dem verksamheter, strategier och investeringar som kommunen genomför redan från start.

Hållbarhetsberedningen har under 2017 tagit fram förslag till klimat- och miljöprogram som ska kunna antas i kommunfullmäktige under våren 2017. Samt ansvara för att det under mandatperioden görs en genomlysning av folkhälsoarbetet i kommunen.

Ska bereda fördelningen av Klimatmiljonen till Kommunstyrelsen.

Ramen för hållbarhetsberedningen är 700 tkr

MR- beredningen

Syftet med beredningen är att belysa och bedriva opinionsarbete kring frågor som rör mänskliga rättigheter. Beredningen ska hjälpa, stötta och driva på frågorna kring demokrati, delaktighet och jämlikhet mot nämnderna. Samt arbeta för att motverka diskriminering för en inkluderande och jämlik kommun. Beredningen ska arbeta utåtriktat mot medborgarna genom workshop eller seminarier som ska verka främjande för demokrati och antidiskrimineringsarbetet, detta tillsammans med andra kommunala verksamheter.

Beredningen ska dela ut Jämställdhetspriset och Mångfaldspriset.

Ramen för MR-beredningen är 500 tkr.

Södertörns upphandlingsnämnd

Upphandlingsverksamheten ingår i en gemensam nämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, med Nynäshamns kommun. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation. Invånarnas inflytande över den kommunala servicen ökar via valfrihet. Valfrihet ökar utbud, mångfald och tillgänglighet, liksom möjligheter till nytänkande och innovationer. Detta gagnar också de verksamheter som fortsätter att drivas i kommunal regi. Vid upphandling av tjänster ska kommunen ställa krav på entreprenörer vad gäller anställningsvillkor och arbetsmiljö för anställda så långt detta är lagligt möjligt. Andra prioriterade områden är klimat, miljö, energi, transporter och folkhälsa. Höga och tydliga miljökrav ska ställas vid upphandlingar och ska vara av överordnad betydelse. Klimataspekten och kvalitén är viktiga aspekter vid upphandlingar, oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

De företag (och dess underleverantörer) som kommunen upphandlar tjänster från ska ha kollektivavtal och de anställda ska ha meddelarfrihet på samma villkor som i en kommunal verksamhet. Det är huvudentreprenörens ansvar att säkerställa att arbetsmiljö och säkerhet är tillfredsställande för alla anställda (även bland underleverantörer). Budget avser Haninges del och är för 2018 10 800 tkr. Finansieringen sker genom att en fördelning av kostnaderna till nämnderna Nämnden totala omslutning är 17 400 tkr.

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Samordningsförbundet Östra Södertörn är ett samverkansorgan mellan Haninge kommun, Tyresö kommun, Nynäshamns kommun, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom rehabiliteringsområdet. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens andel av förbundets samlade medel är 50 procent. Landstinget bidrar med 25 procent och kommunerna med resterande 25 procent. Haninges del i finansieringen av förbundet 2018 är 2 400 tkr.

Södertörns överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämndens verksamhet finansieras av Nynäshamn, Tyresö, Huddinge, Botkyrka och Haninge och ska alltid visa ett nollresultat. Eventuella underskott eller överskott hanteras i respektive kommun. För att likställa Haninge med övriga fyra kommuner finns anslaget för överförmyndaren inom kommunstyrelsen anslag. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation. Budget avser

Haninges andel av kostnaderna och är för 2018 7 100 tkr. Nämndens totala omslutning 2018 är 28 457 tkr.

Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där förutom Haninge ingår Nynäshamn och Tyresö. Haninges del av den totala avgiften till förbundet för 2017 är 6 800 tkr. Det exakta beloppet för 2018 är ännu inte helt fastställt.

Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns Brandförsvarsförbund är ett kommunalförbund med totalt 10 kommuner.

Medlemskommunerna är Haninge, Nacka, Tyresö, Huddinge, Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Ekerö, Södertälje och Nykvarn. Haninges andel är 16,7 procent och medlemsavgiften för 2018 beräknas till är ca 55 500 tkr. Det exakta beloppet har ännu inte fastställts

4.2 Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområden

Haninge kommun ansvarar för att alla barn och ungdomar ska ha tillgång till utbildning av hög kvalitet. Grund- och förskolenämndens ansvarsområde omfattar förskola, förskoleklass, grundskola, skolbarnsomsorg och särskola.

Driftbudget grund- och förskolenämnden 2018

Ekonomisk ram 2018: 1 832 500 tkr   Förändring från 2017: 140 702 tkr

Budgetramen för 2018 ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Utbildning är en viktig pusselbit av livet som ger möjlighet att skapa sig det liv man själv vill. Oavsett vilka förutsättningar ett barn har ska förskolan och skolan vara så pass flexibel att behoven kan tillgodoses och aktivt arbeta för att alla barn når målen och bli rustade för gymnasiestudier och arbetslivet. Skolan har också en viktig del i arbetet med värdegrund och demokratiaspekten. Skolan ska vara en plats där trygghet och utveckling råder.

Förskolan ska präglas av en god inne och ute miljö som stimulerar barnens utveckling och lek samt är arbetsmiljömässigt hållbar för personalen. Flexibiliteten ska öka och barnomsorg på obekväma arbetstider ska också erbjudas i kommunal regi.

Alla barn ska ha rätt till full tid i förskolan oavsett om föräldrarna är arbetslösa, föräldralediga eller sjukskrivna. Förskolan är till för barnen i första hand och de ska inte drabbas om föräldrarnas förhållanden ändras. I dagsläget får de barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga vara på förskolan 30 timmar i veckan. Grund- och förskole nämnden ska arbeta för att även dessa barn har rätt till heltid. Det är barnens och familjens behov som ska vara styrande. Samtidigt är det viktigt att förskolan får de resurser som behövs vad avser utbildad personal samt mindre barngrupper.

Vilket synsätt pedagogerna har mot barnen är på många sätt bidragande till deras uppfattning om sig själva och världen. Många av oss vurmar för att alla ska få se ut, vara och klä sig som man själv vill,

oavsett vad man väljer att definiera sig som. Vi vet också att könsroller är normerande och reproduceras dagligen både i förskolor, skolor och samhället i stort. Därför ska genuspedagogik och normkritiskt tänkande ingå i förskolepersonalens fortbildning.

Läxhjälp ska erbjudas av varje skola till de elever som har det behovet. Fler behöriga förskolelärare, lärare och speciallärare behöver anställas och Haninge ska ha en lärartäthet som svarar mot barnens behov och ligga minst i nivå med riksgenomsnittet.

Kommunen ska via skolor och fritidsgårdar erbjuda alla tjejer i 8:e och 9:e klass feministiskt självförsvar. Den vardagsrädsla som många unga tjejer och kvinnor lever med är oacceptabel och kommunen ska arbeta aktivt med att öka tryggheten i det offentliga rummet. En del kan vara bättre belysning i dem offentliga miljöerna, en annan del kan vara feministiskt självförsvar och att arbeta med värdegrund och genusarbete i skolorna. Det ska även finnas möjlighet för de som identifierar sig som killar att diskutera och utbildas i feminism, könsroller och normer. Pojkar och män har störst möjlighet att se till att patriarkatet upprätthålls och lever vidare. Därför är det viktigt även för pojkar att reflektera över jämställdhet, maskulinitetsnormer och attityder. Därför ska workshops i maskulinitetsnormer anordnas för killar.

Behovet av en grundskola i varje kommunal del är en förutsättning för att barn och familjer ska ha möjlighet att vistas i sitt bostadsområde och i den kommunal del de valt att bo. Barnen ska inte behöva åka långa sträckor för att få sin skolgång tillgodosedd. Därför ska det utredas hur en grundskola från F-9 kan bli verklighet i Jordbro. I Jordbro saknas det i dags läget ett högstadium. Med tanke på att kommunen växer och allt fler flyttar hit kommer behovet av ett högstadium även i Jordbro att öka.

Jämlik utbildning är grundläggande. Alla barn ska ges det stöd de behöver för att uppnå målen. Därför behöver vi minska skolsegregationen vilket är starkt sammankopplat med bostadssegregationen och skolvalssystemet. Ju mer uppblandad befolkning vi får i våra kommunal delar, desto bättre fördelade kommer behov, utmaningar och resurser bli. Men så länge vi har en stark skolsegregation behöver de elever och de skolor som har större utmaningar och större behov också få mer stöd och resurser.

Det ska till en översyn av skolpengssystemet, där behov ska vara vägledande för utformningen. Dagens system där barn kvantifieras behöver moderniseras.

- Grund- och förskolenämnden uppdras att under 2018 utreda hur rätt till full tid i förskolan kan möjliggöras med bibehållen kvaliteten och en bra arbetsmiljö för personalen
- Grund- och förskolenämnden uppdras att under 2018 utreda vilka möjligheter som finns för feministiskt självförsvar och workshops i maskulinitetsnormer och jämställdhet och under 2019 erbjuda alla tjejer och killar i årskurs 8 och 9 att delta.
- Grund- och förskolenämnden uppdras att göra en översyn av skolpengssystemet så att resurser går dit behoven är som störst

4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Nämnden ansvarar för gymnasiet och vuxenutbildningarna i kommunen. Även för SFI (svenska för invandrare).

Driftbudget gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2018

Ekonomisk ram 2018: 434 000 tkr

Förändring från 2017: 17 948 tkr

Budgetramen för 2018 ska täcka pris- och löneökningar.

Valet av gymnasieutbildning spelar en avgörande roll för individens, och i förlängningen även kommunens framtid. Därför är det viktigt att eleverna får ett bra stöd av studie- och yrkesvägledare. Kommunen måste också sträva efter att en större andel än idag fortsätter att studera på eftergymnasial nivå.

Gymnasieutbildningen i Haninge ska vara attraktiv och utvecklande för eleven och ett prioriterat område är att öka andelen elever som går ut med minst godkända betyg och en gymnasieexamen vid 20 års ålder. Utbildning är en viktig förutsättning för ett kommande yrkesliv och starten på vuxenlivet. Därför måste alla även på gymnasienivå få rätt förutsättningar utifrån behov, att genomföra gymnasiestudier. Haninge ska utöka samarbetet med högskolor och universitet genom olika former av projekt för att öka andelen sökande till eftergymnasial utbildning. Kommunen ska på alla gymnasiala utbildningar erbjuda eleverna att läsa kurser så eleverna kan få chans till högskolebehörighet.

Det ska finnas goda möjligheter att studera i vuxen ålder och att lära hela livet. Därför behövs det en väl utvecklad vuxenutbildning och chans till att studera gymnasiekompetens i kommunen. Antalet platser inom komvux ska öka. Särskilt viktigt är att möta behoven inom bristyrken. Vid sidan av de reguljära gymnasieutbildningarna utvecklas snabbspårsutbildningar för att möta upp arbetsmarknadens behov av arbetskraft.

- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden uppdras att fortsätta driva bristyrkesutbildningar kombinerat med SFI. För detta finns 7 miljoner kronor avsatta även för 2018.
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden uppdras att höja studieresultaten och kvaliteten inom gymnasiets introduktionsprogram för att fler ska klara sin gymnasieutbildning inom angiven tid. För detta anslås 4 miljoner för höjd programpeng till introduktionsprogrammen.
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden uppdras att tillsammans med grund- och förskolenämnden tillse att elever med problematisk skolnärvaro från grundskolan får fortsatt stöd i övergången till gymnasieskolan samt i sina fortsatta studier.

4.4 Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för kultur- och fritidsnämnden. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsanläggningar, föreningsstöd, fritidsgårdar, kulturmiljö, biblioteks- och kulturverksamhet.

Driftbudget kultur- och fritidsnämnden 2018

Ekonomisk ram 2017: 212 000 tkr

Förändring från 2017: 21 926 tkr

Budgetramen för 2018 ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Ett rikt kultur- och idrottsliv är en viktig del av livet för många människor, både vuxna och barn. Haninge ska kunna erbjuda ett stort urval av olika aktiviteter, både organiserade och spontana för en aktiv och meningsfull fritid. Detta leder till möten där intressen, möjligheter och erfarenheter kan utbytas och skapa en integrerad och bejakande kommun.

Barn och ungas livsvillkor ska inte avgöra deras möjligheter till att utöva sina intressen eller få en meningsfull vardag och därför vill vi se en utökad kollektiv verksamhet på sommarhalvåret för barn och unga i Haninge. Så många som möjligt ska få chans att upptäcka skärgården och andra platser som är en del av kommunen och som kan bidra till nya erfarenheter och aktiviteter. Vi vill att alla barn ska få fina sommarminnen, även de barn och unga vars familjesituation är ansträngd ekonomiskt eller på annat sätt problematisk.

Haninge kommun har en del olika platser som kulturhuset i Handen, ungdanshuset Porten och Jordbro kultur och föreningshus där människor kan mötas och uttrycka sin kreativitet. Vi vill utveckla dessa platser samt verka för ett allaktivitetshus i Brandbergen. Detta möjliggör för människor att ses över kommunalgränserna och bidrar till en ökad integration och möjlighet till aktivitet som inte är kommersiell. Detta kan också öka viljan att skapa egna föreningar och cirklar. Kommunen behöver ha fler lokaler där medborgarna själva kan utöva sina intressen. Under 2018 ska ett arbete sättas igång tillsammans med Brandbergsborna vad avser ett allaktivitetshus. Det ska ske via medborgardialoger och ett aktivt arbete där man redan från början tänker ur ett ekologiskt och socialt perspektiv.

Haninge ska vara för alla, oavsett vem du är och definierar dig som. Därför ska Torvalla simhall och kommunens fritidsgårdar som i ett första steg, hbtq certifieras. Detta för att öka kunskapen för normkritiskt tänkande och kunna erbjuda alternativ för t.ex. ombyte vid simning samt personalens bemötande.

Det finns intresse även bland föreningar att lära sig mer om hbtq-frågor och få sina föreningar certifierade. Därför ska kultur- och fritidsnämnden anordna föreläsningar i hbtq-frågor. Föreningar ska kunna söka om att få specifikt stöd för att hbtq-certifieras.

Det ska finnas chans till en aktiv och meningsfull fritid oavsett vart en bor. Därför ska det finnas fritidsgårdar i alla kommunaldelar som har generösa öppettider även på kväll, lov och helg. Aktiviteter, som t.ex. nattfotboll, på kvällstid ska uppmuntras. Extra föreningsbidrag ska finnas tillgängligt för de

föreningar som vill bedriva kvällsaktiviteter som kan bidra till en lugnare och tryggare kommun. Arbetet med fältare är något som efterfrågats av flera aktiva inom föreningslivet och förvaltningen. Möjligheten att kunna ha uppsökande verksamhet men ändå vara fritidspedagog som är kopplad till en ungdomsgård kan vara ett viktigt sätt att fånga upp ungdomar som är på glid.

Den kulturskola som vuxit fram i kommunen ska fortsätta att utvecklas, kulturskolan ska erbjuda barn och unga i kommunen olika estetiska verksamheter utan att familjer behöver ha goda ekonomiska resurser. Därför vill vi se en fortsatt nolltaxa så kulturutövandet kommer alla till del.

I budgeten avsätts 1 miljon kronor för en fond som kommunens olika verksamheter riktade mot barn och unga kan ansöka om bidrag för att arbeta med frågor som berör demokrati, mänskliga rättigheter samt utvecklandet av barns och ungas inflytande. I kommunen är valdeltagandet på många håll lågt, på vissa ställen röstar knappt 50 procent. Genom fonden kan exempelvis fritidsgårdar eller skolor ansöka om medel för att arbeta förebyggande och utvecklande med nämnda frågor.

- Kultur- och fritidsnämnden uppdras att på försök erbjuda Haninges barn sommarkollo.
- Kultur- och fritidsnämnden uppdras att utöka fritidsgårdarnas öppettider under helger och lov.
- Kultur- och fritidsnämnden uppdras att inrätta en fond där kommunala verksamheter och föreningar som arbetar med barn och unga kan söka medel för att arbeta förebyggande och utvecklande med frågor som berör demokrati och ungas inflytande. 1 miljon är avsatt i budgeten för detta.
- Kultur- och fritidsnämnden uppdras att ta fram en plan för underhåll och utveckling av kommunens badplatser.
- Kultur- och fritidsnämnden uppdras att öka kulturhusets funktion som attraktiv mötesplats mellan människor.
- Kultur- och fritidsnämnden uppdras att aktualitetspröva de kulturpolitiska och idrottspolitiska programmen
- Kultur- och fritidsnämnden uppdras att återinföra "fältare" i verksamheten
- Kultur och fritidsnämnden uppdras att utifrån bland annat medborgardialog starta ett arbete om allaktivitetshus i Brandbergen.

4.5 Socialnämnden

Ansvarsområden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg (inklusive flyktingfrågor), arbetsmarknadsåtgärder, handikappomsorg samt serveringstillstånd i kommunen. Socialnämnden ska i

samverkan med den enskilde och andra berörda finna lösningar som på ett aktivt sätt stärker individens förmåga att klara sig själv så långt som möjligt och känna trygghet.

Driftbudget för socialnämnden 2018

Ekonomisk ram 2018: 903 000 tkr

Förändring från 2017: 52 612 tkr

Budgetramen för 2018 ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Alla medborgare ska känna att de kan vända sig till socialförvaltningen för stöd, råd och hjälp i olika situationer och skeenden i livet. Alla kan drabbas av arbetslöshet, sorg eller allvarliga situationer som våld eller missförhållanden som påverkar många i omgivningen. Därför behöver det finnas insatser som är främjande och proaktiva i sin karaktär för att stävja värre situationer. Det proaktiva arbetet ska fortsätta vara stort i Haninge och utvecklas på de områden där det behövs och anpassas efter behoven som uppstår.

Att öka Ungdomars och nyanländas möjligheter till inträde på arbetsmarknaden är en stor utmaning. Att skapa en sommarjobbgaranti där kommunen i samverkan med andra relevanta aktörer kan garantera alla ungdomar sommarjobb är en bra väg. På så vis får många unga människor en första kontakt med arbetslivet vilket i sin tur kan bidra till en minskad ungdomsarbetslöshet.

Inga barn ska behöva vräkas från sitt boende på grund av föräldrarnas situation. Kommunen har under senaste året arbetat aktivt med frågan och det arbetat ska fortskrida.

Våld i nära relationer och då framförallt mäns våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem som kommunen ska arbeta aktivt med för att motverka. Ingen kvinna som behöver skydd ska nekas detta. Det proaktiva arbetet för att motverka våld är viktigt och behövs kunskap om ute i kommunens verksamheter. Samt samverkan med olika instanser för att möjliggöra att rätt stöd och hjälp ges, Kvinno-, tjej- och mansjouren är viktiga aktörer.

För att kunna fullfölja sitt arbete ska socialnämnden kunna disponera hyreslägenheter och förvaltningens tillgång till lägenheter måste öka. Speciellt när vår omvärld är orolig och flyktingar söker sig till Sverige måste vi stå rustade för att på bästa sätt att ta emot flyktingar som kommer till vår kommun.

Socialekreterarna har under de senaste åren fått arbeta hårt med knappa resurser vilket sliter på hälsan och som i längden kan försämra rättsäkerheten. Denna situation måste prioriteras och innovativa lösningar behöver komma till för att finna en bra och långsiktig lösning som garanteras socialarbetarna en bra arbetsmiljö och medborgarna ett bra bemötande utan för lång väntetid. Detta ska ske i samverkan med socialarbetarna själva och bygga på långsiktighet. Vi vill även se över och minska användandet av konsultsocioomer. Vi vill se en socialförvaltning som bygger på kontinuitet och en stabil personalgrupp.

- Socialnämnden uppdras att utveckla och implementera ett program i samråd med personal som långsiktigt ska förbättra socialekreterarnas arbetssituation.

4.6 Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom område bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Nämnden har också det samlade ansvaret för miljö- och stadsbyggnadsförvaltningens ekonomi och personal.

Driftbudget stadsbyggnadsnämnden 2018

Ekonomisk ram 2018:139 000 tkr   Förändring från 2016: 8 627 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris och löneökningar.

Nämnden ska bygga bort otrygga platser, gång- och cykelbanor genom bättre belysning och öppna välordnade parker. Vid nya detaljplaner ska bevakas att bostadsområdena har s.k. gröna lungor, dvs. partier för park, lek och närhet till friluftsliv, och att det finns naturliga sociala träffpunkter.

Nya bostadsområden ska erbjuda ett varierat bostadsbestånd med olika ägande- och upplåtelseformer.

Alla kommundelar ska ha attraktiva miljöer. Många fysiska miljöer behöver stärkas genom upprustning av lekplatser och parker. Vägförbättringar och trafiksäkerheten behöver förbättras och ses över kontinuerligt, särskilt vid områden där barn och unga vistas.

Allt som byggs i Haninge ska vara tillgänglighetsanpassat så att kommunens utbud kan komma alla till del.

Vi vill att det byggs fler hyresrätter i Haninge. Utöver att kommunens allmännyttiga bostadsbolag Haninge Bostäder AB ska expandera, vill vi att kommunen genom Stadsbyggnadsnämnden stimulerar byggandet av hyresrätter. Även om det inte går att fastställa upplåtelseformerna i en detaljplan har kommunen, vad gäller kommunens egen mark, genom markanvisningsavtal för den byggherre som ska bygga på kommunal mark, rätt att fastställa vilka upplåtelseformer bostäderna ska ha.

Vänsterpartiet vill också att skyddsvärda naturområden ska ombildas till naturreservat. Poängen med naturreservat är att bevara den biologiska mångfalden, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, sörja för människans behov av friluftsliv, skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer och skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Naturreservat kan instiftas av både Länsstyrelsen och kommunen. För att säkra långsiktig förvaltning av naturreservaten bör Haninge kommun förorda att länsstyrelsen står som förvaltare av naturreservaten.

Vänsterpartiet vill avslutningsvis vara ytterst restriktiv med dispenser från strandskyddet.

- Stadsbyggnadsnämnden uppdras öka antalet färdiga detaljplaner, i syfte att öka byggtakten, samt stärka arbetet med digitalisering av plan- och bygglovsprocessen.

- Stadsbyggnadsnämnden uppdras att genom fysiska åtgärder öka tryggheten i utemiljön.
- Stadsbyggnadsnämnden uppdras att fortsätta arbetet med trafiksäkra skolvägar och cykelpassager.
- Stadsbyggnadsnämnden uppdras att skapa en strandpromenad längs med vattnet från Rudans gård till Kulturparken. För detta tillskjuts 10 miljoner kronor i investeringsbudgeten.
- Stadsbyggnadsnämnden uppdras att under 2018 utreda lämplig placering av minst två nya små högkvalitativa parker i stadsmiljö

4.7 Äldrenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för äldrenämnden

Äldrenämnden ansvarar för kommunens vård och omsorg till personer över 65 år. Ansvaret innebär att den enskilda människan ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag och åldras i trygghet och med bibehållet oberoende. Mötas med respekt och värdighet och ha tillgång till god vård och omsorg. Samt tillförsäkras en säker och professionell behovsbedömning under juridiskt säkerställda former

Driftsbudgetramar äldrenämnden 2018

Ekonomisk ram 2018: 786 000 tkr   Förändring från 2017: 48 612 tkr

Budgetramen för 2018 ska täcka pris- och löneökningar samt nedanstående verksamhetsutveckling.

Att bli äldre i Haninge ska betyda att man får den hjälp och den omvårdnad som behövs för en tillfredställande vardag. Äldre ska erbjudas ett aktivt liv där möjlighet till samvaro och stöd ska finnas i närområdet och träffpunkterna spelar här en viktig roll. Även pensionärsorganisationerna är en viktig förebyggande resurs. Dessa organisationer ska stödjas då de bidrar till att människor håller sig friska längre.

Bostäder för äldre är en prioriterad fråga. Många äldre har bostäder som inte är rätt anpassade för deras behov. Viktigt är att kommunen verkar för att det skapas fler bostäder som är praktiskt och ekonomiskt tillgängliga för våra äldre.

Många äldre upplever att de själva inte får vara delaktiga i sitt eget liv och att det inte finns tid till deras önskemål när det kommer till exempelvis hemtjänsten vars personal möter många äldre dagligen. Hemtjänsten är minutstyrd och rigid som den ser ut idag med små möjligheter för äldre att bestämma och för personalen att utöva sin yrkeskompetens. En utredning vad avser en ramstyrd och flexibel hemtjänst ska göras under 2018 och som ska implementeras i den takt det är möjligt. Det kommer ge

verklig frihet och flexibilitet för den äldre att både få sina omsorgsbehov tillgodosedda men också mer tid till samtal och möjlighet till andra individuella önskemål.

Den personal som arbetar inom äldreomsorgen är ofta tungt arbetsbelastade och många har osäkra anställningar och många gånger är arbetskollegorna för få. I budgeten avsätts 6 miljoner kronor för ett projekt som ska löpa under flera år vad avser arbetstidsförkortning med bibehållen lön. Det är orimligt att dels många arbetar deltid med en lön som knappt går att leva på, medan andra i samma yrkesgrupp är alldeles för hårt belastade. Arbetstidsförkortning skulle dels lyfta upp Haninge kommun som en attraktiv arbetsgivare och det skulle leda till att kommunen blir mer konkurrenskraftig. Det finns också stora vinster för den enskilda individen som får mer fritid och tillsammans med en ramstyrd och flexibel hemtjänst skulle det innebära en stor förbättring för både personal och den äldre.

Det är vanligt med undernäring hos äldre. För att komma till bukt med det är det viktigt med näringsrika och goda måltider samt stimulerande måltidsmiljöer. Initiativ som "matkassen" har visats ge positiva resultat, vilket ska utvecklas under 2018 i större skala.

- Äldrenämnden uppdras att utreda och genomföra det som krävs för att hemtjänsten ska bli ramstyrd och flexibel utifrån de äldres dagsaktuella behov och personalens profession.
- Äldrenämnden uppdras att utveckla projektet "matkassen" i större skala.
- Äldrenämnden uppdras utföra ett pilotprojekt, om minst två år, om arbetstidsförkortning med bibehållen lön för personal inom äldreomsorgen.

4.8 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

Haninge kommun har två via Haninge Holding helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet. Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor, fritidsverksamhet, äldreomsorg m.m. Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv.

Mål och uppdrag som kommunfullmäktige beslutar ska bekräftas med ägardirektiv från Haninge Holding. Bolagen ska i sin verksamhet arbeta mot kommunfullmäktiges gemensamma mål och god ekonomisk hushållning som anger att kommunens verksamheter ska präglas av effektiv resursanvändning.

Bolagen ska också i den utsträckning bolagens verksamheter omfattas av målen för hållbar samhällsutveckling också arbeta mot dessa mål och bidra till kommunens samlade måluppfyllelse. En redovisning kring hur bolagen arbetat med ägardirektiven under verksamhetsåret ska ske i fullmäktige varje år. Det ska också till en översyn av Haninge bostäders ägardirektiv.

Haninge Holding bör avvecklas. Dotterbolagen, Tornberget AB och Haninge Bostäder AB, bör ägas direkt av koncernmodern, vilket är Haninge kommun.

Vi är generellt emot bolagisering av kommunal verksamhet eftersom det skapar ett demokratiskt underskott, offentlighetsprincipen rundas och den kommunala verksamheten blir mindre transparent.

Historiskt kan det ha funnits skattetekniska skäl som talade för ett holdingbolag. För kommuner med många kommunala bolag kan det finnas poänger att kunna kvitta förluster i ett bolag mot vinster i ett annat. I Haninges fall, med två kommunala bolag, skulle man för 2016, genom koncernbidrag, föra över Haninge Bostäders vinst för att täcka Tornbergets förlust. Det är skattetekniskt logiskt, men sakligt problematiskt. Är det verkligen en uppgift för hyresgästerna i Haninge Bostäder att finansiera Tornbergets förluster? Om vinster i Haninge Bostäder ska disponeras av andra bolag/verksamheter innebär det i praktiken en extra beskattning via hyresavin.

Idag fyller inte Haninge Kommun Holding AB någon funktion, mer än för dem som kvitterar ut styrelsearvoden. De kommunala bolagen, Haninge Bostäder och Tornberget, har egna bolagsstyrelser som arbetar efter de ägardirektiv kommunfullmäktige antagit.

Koncernmoder bör vara Haninge kommun och uppföljningen av ägarfrågor bör skötas av kommunstyrelseförvaltningen.

Driftbudgetramar 2018

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter.

5. Investeringsbudget för 2018 och plan för 2019–2020

Kommunen står inför omfattande investeringsbehov. Inom den närmsta 10-årsperioden finns behov av investeringar på ca 10 miljarder kronor. Kommunens ökade investeringsbehov består huvudsakligen av investeringar i nya skolor och förskolor men också av reinvesteringar i skolor. Investeringar ska i huvudsak ske genom upplåning. Ökad upplåning kan leda till ökade kapitalkostnader men med nuvarande ränteläge leder inte det till ett minskat finansiellt utrymme för kommunens verksamheter. Med likvida medel från avskrivningar på ca 195 miljoner kronor kan kommunen självfinansiera investeringar med samma summa. Överskjutande investeringskostnader måste finansieras genom upplåning.

Planerna för utökat behov av lokaler hänförs till kommunens befolkningsprognos och skulle den förändras så kan också lokalbehovet komma att förändras. Kommunens helägda bolag Tornberget äger och förvaltar de flesta av kommunens verksamhetslokaler. Detta innebär att investeringar som kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutar ska göras i egen regi, kommer att genomföras av Tornberget som då också finansierar investeringen. Kommunen går i borgen för Tornberget för Tornbergets lånebehov.

Under perioder förändras behovet av kommunala lokaler beroende på förändringar i verksamhetsvolymerna. Kommunen har för samordning och planering av lokaler för verksamheterna inrättat en lokalförsörjningsenhet under kommunstyrelsen och en lokalplaneringsgrupp där samordning sker mellan beställande förvaltningar och Tornberget. Lokalförsörjningsenheten har det övergripande ansvaret för att årligen ta fram en lokalresursplan. För att möta förändrade behov har en lokalbank inrättats dit lokaler kan avställas då behoven minskar. Lokalförsörjningsenheten har uppdraget att ordna nya hyresgäster till avställda lokaler till lokalbanken.

För att lokaler över tid ska kunna möta förändrade volymbekov och alternativa användningsbehov krävs att byggnaden uppförs med beaktande av en långsiktig flexibel användning samtidigt som en hög effektivitet beaktas. Detta måste säkerställas i början av investeringsprocessen.

Hyresprissättning för Tornbergets lokaler som görs i relation till priser i Stockholm bör istället göras i relation till andra kranskommuner i Stockholm.

Investeringsprocessen i Haninge kommun har beslutats i fullmäktige. Den bygger på en tydlig ansvarsfördelning mellan beställande verksamhet, utförare (Tornberget) och lokalförsörjningsenheten. I denna process finns inte något tydligt ansvar för en långsiktig flexibel användning av lokalerna. Det finns ett behov av att ta fram en plan, eller standard, i kommunen för hur man kan säkra upp detta behov. En kommunal byggstandard skulle också snabba upp hela investeringsprocessen, minska investeringskostnaderna och kostnaderna för framtida lokalanpassningar. En nackdel med ett sådant förfarande är att beställande verksamhet i mindre grad får sina önskemål tillgodosedda, vid en avvägning mot kommunens långsiktiga behov av ändamålsenliga lokaler som över tid kan utnyttjas av fler än en verksamhet överväger det långsiktiga behovet.

Den aktör som bör ha störst kunskap om hur en lämplig standard för byggande av kommunala verksamhetslokaler ska se ut är Tornberget. Många verksamheter har lagliga krav på utformningen av lokaler och kunskapen om vilka olika verksamheter som på kort och lång sikt kan utnyttja samma lokaler måste tas tillvara i framtagandet av en standard. I framtiden kan minskade volymer uppstå inom elevunderlaget under en tid och då är det en fördel om annan än kommunal verksamhet kan hyra lokalerna under den tiden som kommunen inte har behovet.

Varje förvaltning redovisar sitt lokalbehov och investeringsbehov i en investeringsplan. Här måste förvaltningarna och lokalförsörjningsenheten hitta kreativa lösningar för gemensamma lokalbehov. Träffpunkter för äldre och fritidsgårdar borde kunna inrymmas i samma lokaler. Dessutom bör man se efter alternativa användningsområden för lokaler som står tomma när verksamheten inte använder dem. Lokalförsörjningsenheten har ett ansvar för att hitta lösningar på lokalbehov inom ramen för lokalbanken. Detta ansvar bör i förekommande fall också utsträcka sig till att hyra in verksamheter i externa lokaler då det leder till en minskad kostnad för kommunen.

I nedanstående investeringsbudget för 2018 uppgår kommunens investeringar till 206 274 tkr. Där utöver finns lokalinvesteringar på totalt 877 400 tkr som genomförs av Tornberget. Det finns ytterligare investeringsbehov på 320 000 tkr som Samarbetskoalitionen vill lägga på externa aktörer. Detta tycker Vänsterpartiet är en dålig idé då kommunen då kommer bli beroende av externa aktörer och deras hyresprissättning. De investeringsbehoven ska Tornberget också stå för. Till detta kommer kommunens VA-investeringar som uppgår till 120 000 tkr, vilket innebär att den totala investeringsvolymen är 1 523 674 tkr.

VA-investeringarna finansieras delvis genom anläggningsavgifter. Kostnaden för VA-investeringarna kommer att finansieras via VA-taxan och kommer inte att påverka det ekonomiska utrymmet för den skattefinansierade verksamheten.

Investeringsbudgetar för nämnderna utformas så att vissa medel avdelas för speciellt angivna objekt medan resterande del ges som en investeringsram. För de speciellt angivna objekten kan inte nämnden omfördela utan kommunfullmäktiges medgivande, medan inom den övriga investeringsramen ges nämnden möjlighet att disponera bland övriga i äskandet angivna objekt. Den slutliga investeringsbudgeten för respektive nämnd ska fastställas senast 2017-10-31 i samband med beslutet om Strategi och budget för 2018.

Kommunfullmäktige beslutar om investeringsbudgeten för 2018. Planen för 2019 och 2020 innehåller i princip inte några objektsbundna investeringar förutom de investeringar som igångsätts under 2018 och som löper under flera år. Ramen för investeringar 2019 och 2020, exklusive VA-investeringar, är 1 413 616 tkr respektive 1 026 073 tkr.

Investeringar totalt (Tkr)	2018	2019	2020
Kommunstyrelsen	78 000	68 000	68 000
Grund- och förskolenämnden	1 066 300	867 500	608 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	8 000	8 000	8 000
Kultur- och fritidsnämnden	84 374	317 116	186 073
Socialnämnden	5 000	5 000	5 000
Äldrenämnden	5 000	5 000	5 000
Stadsbyggnadsnämnden	47 000	28 000	26 000
Stadsbyggnadsnämnden VA	120 000	132 000	147 000
Tornberget	110 000	115 000	120 000
Totalt	1 523 674	1 545 616	1 173 073

5.1 Kommunstyrelsen

Tkr	Budget tom 2017	2018	2019	2020	Totalt projekt
Investeringsreserv		50 000	50 000	50 000	
IT-investeringar		25 000	15 000	15 000	
Vattenplan	17 000	2 500	2 500	2 500	
Övriga objekt		500	500	500	
Totalt		78000	68 000	68 000	

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 50 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedlen för vatten planen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta för att skolor byggs och drivs kommunalt. För övriga objekt som kommunstyrelseförvaltningen äskat erhåller kommunstyrelsen 500 tkr för 2018. Kommunstyrelsen ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2017-10-31.

5.2 Grund- och förskolenämnden

Totalt (Tkr)	2018	2019	2020
Skolor	786 000	670 500	360 000
Förskolor	273 500	191 000	242 000
Inventarier och utrustning, skolor och förskolor	6 000	6 000	6 000
Totalt	1 066 300	867 500	608 000

Skolor (Tkr)

(Tkr)	Budget tom 2017	2018	2019	2020	Totalt projekt
* Upprustning Vendelsöalmsskolan inkl. evakuering	137 000	15 000			155 000

Inventarier Vendelsömalmskolan	3 000				
* Ny Vikingaskola inkl. evakuering	212 000	42 200			263 000
Ny Vikingaskola inventarier		8 800			
* Upprustning Hagaskolan	70 000	70 000			143 000
Inventarier Hagaskolan		3 000			
* Utökning Ribbyskolan (anm. 1)	55 000	55 000	90 000		208 700
Ribbyskolan inventarier		5 800	2 900		
*Ombygg och utökning av Ribbybergsskolans kök		50 000			51 000
Inventarier Ribbybergsskolans kök		1 000			
* Upprustning Tungelsta skola Hus A		45 000			45 000
Upprustning Söderbymalmskolan Hus A,B C (anm. 2)		76 000			76 000
* Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl. särskola och allaktivitetshus (anm. 3)			120 000	300 000	440 000
	Budget tom	2018	2019	2020	Totalt

	2017				projekt
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl. sarskola och allaktivitetshus, inventarier				20 000	
* Ny skola i Västerhaninge, Nya Åbyskolan		100 000	105 000		213 800
Inventarier nya Åbyskolan			8 800		
* Ny F-6 skola Handen, ersätter Runstensskolan (anm. 2)		110 000	118 000		228 000
+ Ny F-6 skola södra Handen		60 000	65 000		125 000
* Ny F-6 skola Norrby		85 000	90 000		180 800
Inventarier, ny skola Norrby			5 800		
+ Ny F-skola Tungelsta/Hammar Småbruk		60 000	65 000	65 000	125 000
* Kvarnbäcksskolans kök				37 000	40 000
Evakuering, Kvarnbäcksskolans kök				3 000	
Totalt skolor		786 000	670 500	360 000	

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

+) Kommer också att finansieras och genomföras av Tornberget. (I Samarbetskoalitionens förslag görs det eventuellt externt)

Förskolor (Tkr)	Budget t.o.m. 2017	2018	2019	2020	Totalt projekt
* Ny förskola som ersätter fsk. Tallen		64 300			68 000
Inventarier, fsk. Tallen		2 700			
Evakuering, fsk. Tallen		1 000			
* Ny förskola som ersätter Nytorps fsk.				64 300	67 000
Inventarier, fsk. Nytorp				2 700	
* Ny förskola Dalarö				48 000	50 000
Inventarier, fsk. Dalarö inventarier				2 000	
+ Ny förskola Vega				50 000	
+ Ny förskola Vega/Kolartorp		50 000			
+ Ny förskola Norrby		50 000			
+ Ny förskola Tungelsta/Stav		50 000			
+ 3 nya förskolor i centrala Handen	35 000	50 000	50 000		

Förskolor (Tkr)	Budget t.o.m. 2017	2018	2019	2020	Totalt projekt
* Ny förskola Jordbro som ersätter fsk. Blåsippan			64 300		74 000
Inventarier, fsk. Blåsippan			2 700		
Evakuering, fsk. Blåsippan			7 000		
* Ny förskola Jordbro	25 000			25 000	50 000
* Ny förskola som ersätter Ekens förskola			64 300		67 000
Inventarier, ny fsk. Eken			2 700		
* Ny förskola, Norrby				48 000	50 000
Inventarier, ny fsk. Norrby				2 000	
Sovaltaner förskolor		2 000	2 000		
Mobil förskola		3 500			
Totalt förskolor		273 500	191 000	242 000	

) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget)

+) Kommer också att finansieras och genomföras av Tornberget. (I Samarbetskoalitionens förslag görs det eventuellt externt)

Anm. 1: Ribbyskolan utökas till en fyrparallellig F-6 skola

Anm. 2: Det finns ett uppdrag till kommunstyrelsen i Mål och budget 2018-2019 att tillsammans med grund- och förskolenämnden utreda möjligheten att flytta Söderbymalmsskolan till Riksäppet.

Uppdraget är ännu inte redovisat och skulle det bli verklighet är planeringen att Runstensskolan flyttar in i Söderbymalmsskolan nuvarande lokaler. Investeringsbudgeten har inte tagit hänsyn till detta.

Anm. 3: Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl. särskola och allaktivitetshus beräknas till totalt 440 000 tkr.

Förutom inventarieanslagen får investeringsbeloppen endast användas efter ett kommunstyrelsebeslut.

För inventarier och utrustning som grund- och förskolenämnden äskat erhåller nämnden 6 000 tkr för

2018. Grund- och förskolenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om

fördelning ska fattas senast 2017-10-31.

5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(Tkr)	2018	2019	2020
Inventarier och lokalanpassningar.	8 000	8 000	8 000
Totalt	8 000	8 000	8 000

För övriga objekt som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskat erhålls 8 000 tkr för 2018.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2017-10-31.

5.4 Kultur- och fritidsnämnden

(Tkr)	Budget tom 2017	2018	2019	2020	Totalt projekt
* Ny idrottshall Västerhaninge	25 000	28 700			54 400
Inventarier idrottshall Västerhaninge		700			
*Ny idrottshall Lyckeby	25 000	24 200			49 900

Inventarier ny idrottshall Lyckeby		700			
Årlig upprustning av lokaler/inventarier		500	500	500	
Upprustning Fjärdlång pir	2 000	2 000	2000		4 000
Passersystem, utbyggnad		1 000			
Spontanyta flickor och pojkar		2 000	500	500	
Konstgräsplan Vega			3 500		
Konstgräsplan Lyckeby		4 500			
Byte konstgräs, Vendelsömalm		3 000			
Stängsel, Höglundabadet		500			
Löparbanor, byte Torvalla		1 500			
Utbyte maskinpark		1 800			
Belysning kring anläggningar		500			
Framtagande av lokalprogram, utbyggnad Haninge kulturhus		2 000			

+ Nytt Kultur- och föreningshus i Jordbro	3 000		125 000		128 000
+ Ny simhall	2 200		175 000	175 000	352 200
Övriga ospecificerade projekt		3 000	3 000	3 000	
Konstnärlig utsmyckning (1 % av lokalinvesteringarna)		7 774	9 616	7 073	
Totalt		84 374	317 116	186 073	

*) Kommer att finansieras och genomföras av Tornberget

+) Kommer också att finansieras och genomföras av Tornberget

Behovet av idrottshallar ökar i takt med befolkningsökningen och det råder en stor brist i hela stockholmsregionen på fullstora (40x20 m planta) idrottshallar. Under perioden 2015–2018 är tre fullstora idrottshallar planerade i kommundelarna Västerhaninge, Lyckeby och i Tungelsta. Idrottshallen i Tungelsta ska byggas och drivas i kommunal regi. Det finns medel avsatta i investeringsbudget 2017 och 2018 för Västerhaninge och Lyckeby

Lokaler för grundskola, förskola och kultur- och fritidsverksamhet i Vega detaljplan 4 bedöms byggas efter att pendeltågsstation Vega färdigställts 2018/2019. Medel för allaktivitetshus finns inräknat i investeringsbudgeten 2019 och 2020 som ligger under grund- och förskolenämnden. För övriga ospecificerade objekt som kultur- och fritidsnämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2018. Kultur- och fritidsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2017-10-31.

I takt med att befolkningen ökar finns det behov av att öka vattenkapaciteten i kommunen, vi anslår därför 352 200 tkr till ny simhall i kommunen från 2019.

Genom föreningsliv och attraktiva mötesplatser kan vi stimulera möten mellan människor, skapa möjligheter för en meningsfull fritid och främja delaktighet i samhället. Vi anslår därför 125 000 tkr till ett nytt kultur- och föreningshus i Jordbro från 2019.

5.5 Socialnämnden

Tkr)	2018	2019	2020
Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	5 000	5 000	5 000
Totalt	5 000	5 000	5 000

Socialnämnden gör bedömningen att en ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka sex lägenheter per år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet av lägenhet i gruppboende. Inklusivt anpassningen av befintliga boenden och övriga investeringar erhåller socialnämnden en investeringsram på 5 000 tkr. Socialnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2017-10-31.

5.6 Stadsbyggnadsnämnden

(Tkr)	Budget tom 2017	2018	2019	2020	Totalt projekt
Investeringsbudget		30 000	28 000	26 000	
Poseidons torg	7 000	7 000			14 000
Strandpromenad Rudan		10 000			
Totalt		47 000	28 000	26 000	

Investeringsområden är Vägverksamhet, Parkverksamhet, Trafikverksamhet och Stadsbyggnad.

Stadsbyggnadsnämnden får 30 000 tkr 2018 utöver de specificerade objekten. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2017-10-31. I anslagen ingår medel för cykelplanens genomförande.

VA-investeringar

(Tkr)	2018	2019	2020
Reinvesteringar inom VA-verksamheten	97 000	106 500	82 000
VA-utbyggnader av huvudvattenledningar och detaljplaner	23 000	25 500	65 000
Totalt	120 000	132 000	147 000

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 120 000 tkr 2018 för VA- investeringar. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2017-10-31.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

5.7 Äldrenämnden

(Tkr)	2018	2019	2020
Ny teknik i vården	2 000	2 000	2 000
Övriga investeringar	3 000	3 000	3 000

Totalt	5 000	5 000	5 000
---------------	--------------	--------------	--------------

För övriga objekt som äldrenämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2018. Äldrenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2017-10-31.

5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB

(Tkr)	2018	2019	2020
Energieffektiviseringsåtgärder	25 000	25 000	25 000
Reinvesteringar	75 000	80 000	85 000
Investeringar i tomtmark	10 000	10 000	10 000
Totalt	110 000	105 000	110 000

Reinvestering

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Enligt beslut svarar stadsbyggnadsförvaltningen för markskötseln för alla fastigheter på mark ägd av Tornberget där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap med mera samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar. Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark ska dock ligga på fastighetsägaren och täckas inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2018 medges 10 000 tkr efter prioritering av stadsbyggnadsnämnden.

6. Ekonomisk plan 2018–2020

Enligt kommunallagen 6 kap § 5 ska kommunen upprätta en ekonomisk plan för den kommande 3-årsperioden. Med den föreslagna ramen för år 2018 enligt kapitel 4 som grund föreslås den ekonomiska planen för 2019–2020 fastställas enligt nedanstående sammanställning.

Nämnd/styrelse (tkr, löpande pris- och lönenivå)	2018	2019	2020
Kommunstyrelsen	228 000		
Grund- och förskolenämnd	1 832 500		
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	434 000		
Kultur- och fritidsnämnden	212 300		
Revisionen	1 600		
Socialnämnden	903 500		
Stadsbyggnadsnämnden	139 000		
Södertörns överförmyndarnämnd	0,0		
Södertörns upphandlingsnämnd	0,0		
Valnämnden	2 500		
Äldrenämnden	786 500		
Kommunfullmäktiges reserv	25 000		

Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000		
Ofördelade medel	0,0	107 000	143 000
Totalt	4 591 900	4 698 900	4 841 900
Investeringar totalt	1 514 887	1 545 616	1 173 073
Varav VA-investeringar	120 000	132 000	147 000
Kommunen investerar	2026 186	167 016	158 773
Uppdrag lokalinvesteringar till Tornberget	868 700	1 066 600	817 300

Vid en målsättning i resultatet motsvarande 2018 är utrymmet för 2019 respektive 2020 är 107 000 tkr respektive 143 000 tkr för att täcka pris- och löneökningar, volymökningar och ökade pensionskostnader. Detta utrymme är för 2019 och 2020 är inte fördelat per nämnd och redovisas under rubriken ofördelade medel 2019 respektive 2020.

För 2019 beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag till 4 686 000 tkr, en ökning från 2018 med 107 000 tkr eller 2,4 procent. Befolkningsökningen från 2017-11-01 till 2018-11-01 bedöms bli ca 1 200 personer. Resultatmålet för 2019 är 0 mnkr.

6.1 Resultatprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2016	2017	2018	2019	2020
Nämndernas nettokostnader	-3 982	-4 183	-4 495	-4 602	-4 745
Finansförvaltning		-27	-27	-27	-27
Avskrivningar	-73	-70	-70	-70	-70
Verksamhetens nettokostnader*	-4 054	-4 280	-4 592	-4 699	-4 842
Skatteintäkter och generella statsbidrag	4 150	4 373	4 578	4 685	4 828
Finansiella nettokostnader	-1	14	14	14	14
Resultat före					
extraordinära poster	95	107	0	0	0
EO kostn/intäkter					
Årets resultat	95	107	0	0	0

6.2 Balansprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2016	2017	2018	2019	2020
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	1 762	1 892	2 148	2 377	2 612
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	0	0	0	0	0
Likvida medel	748	751	752	753	753
Kortfristiga fordringar	757	726	730	670	660
S:a omsättningstillgångar	1 506	1 477	1 482	1 423	1 413
S:A TILLGÅNGAR	3 268	3 369	3 630	3 800	4 025
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
EGET KAPITAL	1 499	1 607	1 607	1 607	1 607
Avsättningar	424	434	444	454	464
Kortfristiga skulder	908	776	782	792	802
Långfristiga skulder	437	552	797	947	1 152
S:A SKULDER	1 345	1 328	1 579	1 739	1 954
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	3 268	3 369	3 630	3 800	4 025

6.3 Finansieringsanalys

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2016	2017	2018	2019	2020
Den löpande verksamheten					
Årets Resultat	95	107	0	0	0
Avskrivningar	73	70	70	70	70
Förändring pensionsskuld	19	10	10	10	10
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	51	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	-111	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	180	0	0	0	0
Kassaflöde fr löpande verksamhet	306	187	80	80	80
Investeringsverksamheten					
Investeringar	-306	-200	-326	-299	-305
Exploateringsverksamhet		-100	-18	50	0
Kassaflöde fr investeringsverksamhet	-306	-300	-344	-249	-305
Finansieringsverksamhet					
Ökning/minskning skuld	-1993	115	245	150	205
Ökning/minskning långfristig fodran	1998	0	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	104,9	0	20	20	20
Kassaflöde fr finansieringsverksamhet	110	115	265	170	225
Årets kassaflöde	110	2	1	1	0

7. Ekonomi- och verksamhetsstyrning

7.1 Intern kontroll

Intern kontroll är kommunens system för att säkerställa att fullmäktiges mål uppfylls. De rapporter och annan information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas.

Intern kontroll kan sägas vara en "kontroll att kontroller görs". Intern kontroll är i första hand för att kunna styra och i andra hand ett system för kontroll och tillsyn. Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning ska säkerställas.

Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2013). I reglementet beskrivs ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelse, nämnd och förvaltningar. Respektive nämnd är ansvarig för att den interna kontrollen fungerar samt att regler och rutiner utarbetas, efterlevs och följs upp. Krav ställs på att varje nämnd ska göra en riskanalys som grund för sin interna kontrollplan. Internkontrollplanerna ska innehålla mätbara kontrollmoment. Planen är ettårig och ska fastställas av respektive nämnd. Internkontrollplanerna ska följas upp och återrapporteras till nämnd.

Reglemente för intern kontroll finns på kommunens webbsida tillsammans med övriga styrdokument.

7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Upphandling ska ske på sådant sätt att sociala krav ställs och där den upphandlande parten använder kollektivavtal för sina anställda. Dessutom ska elevpengsystemet ses över. Vänsterpartiet anser att behovet, inte antalet, ska vara vägledande vid utformande av ett nytt elevpengsystem.

Samarbetskoalitionen vill öka privatiseringen av de kommunala tjänsterna genom att utöka antalet verksamheter som faller under LOV. Vänsterpartiet vill gå i motsatt riktning och börja avveckla LOV och låta kommunen ansvara för den service som kommuninvånarna har behov av.

LOV är en borgerlig konstruktion där medborgarna ska ges sken av att kunna påverka sin situation genom att få välja mellan två, eller flera, bristfälliga alternativ. Vårt alternativ till LOV är en offentlig service som präglas av brukarinflytande, där verklig valfrihet uppstår genom att kommuninvånarna kan själva påverka och styra servicen så det passar dem.

Det är också bara i offentligt driven service vi kan vara säkra på att alla skattekonor vi avsätter går till välfärden och inte läcker ut till övervinster i skatteparadis. Det är bara i offentligt driven service personalen kan få inflytande i utformningen av verksamheten och där de har lagstadgad meddelarfrihet så de kan påtala eventuella missförhållanden.

7.3 Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten.

Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa gemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd.

- De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:
- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och inkassohantering
- Upphandling Personaladministration inklusive lönehantering Information
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

7.4 Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera lokalutnyttjandet. Det regelverk som Haninge kommun tillämpar med internhyra skapar oro och frustration på många enheter. Därför tycker vi det är nödvändigt med en utvärdering och översyn av gällande regler. Även de ökade kostnaderna för lokalbanken måste ses över.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen. Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen. Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet. Tornberget skall vara behjälplig att ta fram kostnadskalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringsskede, projekteringsskede och byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut, vilka normalt skall fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringsskedet fram till och med färdigställandet. Om ett lokalbehov skall lösas genom inhyrning eller genom att privata intressenter skall bygga och driva verksamheten skall detta normalt beslutas innan programskedet startas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte men med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärden. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan

beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

investeringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringsprojekt som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse men det löses genom delegerat ansvar så att arbetsuppgifter utförs på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste därför se över och aktualisera sin delegationsordning årligen. I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vad som gäller om vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat/ använt/tagit varan eller tjänsten i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning. Ändringar i attestreglementet ska beslutas av nämnden.

Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

Drift-och investeringsbudget, över- och/underskott samt tilläggsanslag

När kommunfullmäktige fattat beslut om budgetramar har respektive nämnd i uppgift att upprätta en detaljbudget uppdelad på intäkter och kostnader. Det ingår i nämndernas uppdrag att utveckla sin verksamhet utifrån sin budget och att anpassa sin verksamhet till ändrade förhållanden. Respektive nämnd ska ha en egen reserv för att kunna parera volymförändringar och oförutsägbara merkostnader. Reserven disponeras av nämnden som beslutar om/när reserven ska användas.

Nämndens detaljbudget (Strategi & budget) beslutas av nämnden senast den 31 oktober. Därefter ska verksamheternas detaljbudget läggas in i budgetverktyget (Hypergene). Kommunens hela budget ska vara registrerad och avstämd senast 31 december. Kommunens budget är drift- och investeringsbudget som finns totalt för hela kommunen och per nämnd. Driftbudgeten avser löpande kostnader (förbrukning) och ska budgeteras ner på enhets-/ansvarsnivå.

Kommunens nämnder har ett ekonomiskt ansvar som sträcker sig längre än det enskilda budgetåret. Grundprincipen är att nämnderna för med sig hela över- eller underskott till kommande verksamhetsår. Detta under följande förutsättningar:

- Fullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig relaterat till hur nämndens överskott eller underskott uppstått.
- Om en nämnds överskott ska föras över till nästa års nämndbudget, ska kommunen minst ha motsvarande ekonomiska utrymme i kommunens totala budget.
- Resultatöverföring från föregående år får inte tas i anspråk/belasta i kommande års budget förrän beslut om resultatöverföring fattats av fullmäktige.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år.
- Överskott från driftbudgeten för innevarande och tidigare år får inte användas till investeringar.

Eftersom budgetramarna utgör gräns för kommunens ekonomiska resurser kommer tilläggsanslag i princip inte att beviljas. Det gäller både drift- och investeringsbudget.

Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar, omprioriteringar och/eller intäkter omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing/intäktsökning som kommer att genereras samt när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta de åtgärder som krävs.

Uppföljning och åiterrapportering

En väl fungerande uppföljning av mål och budget är en viktig del av styrningen av kommunens verksamhet och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är service och nytta för kommuninvånarna måste verksamheten styras och följas upp utifrån en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet. Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina ekonomiska verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning har att följa kommunstyrelsens tidplan och övriga anvisningar.

Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

- Månadsuppföljningar görs alla månader utom januari och juli. Dessa har hittills haft störst fokus på ekonomisk uppföljning och prognos, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna.

- Delårsuppföljning och -rapportering görs två gånger årligen (per den 30 april och 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat samt uppfyllelse av fullmäktiges mål görs.
- Delårsrapporten i augusti är något mer omfattande eftersom denna ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för delårsrapporter.
- Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte.
- Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder och förvaltningar i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

På individuell nivå sker resultat- och målsamtal. Detta sker under första kvartalet årligen i ett samtal då medarbetarens insatser relateras i förhållande till uppsatta mål.